

זכויות אדם

נכתב על ידי צעירים יהודים
מארבעים מדינות

תוכן עניינים

- 7 שער א' – הקדמה
גבריאל קנטרג'י, יו"ר בני ברית פורטוגל
- 9 שער ב' – הקדמה
לואיס אנדרדה, נשיא המרכז הבינלאומי למעקב אחר זכויות אדם
- 11 שער ג' – כתיבהם של צעירים וצעירות יהודים מארבעים מדינות:
- 13 1. אנטישמיות
שלמה אלייג'ה, בן 24, לונדון, בריטניה - קווין מרי קולג', אוניברסיטת לונדון
- 14 2. אפליה
יוחנן קלדס, בן 26, בריסל, בלגיה - עמנואל קולג' בבוסטון
- 15 3. שנאת זרים
סמנתה פינקלר מרקוס, בת 18, קראקס, ונצואלה - האוניברסיטה המטרופוליטנית של ונצואלה
- 16 4. גזענות
רינה מנשה, בת 24, סאו פאולו, ברזיל - טורו קולג', ניו יורק
- 17 5. מלחמה
משה בחגלו, בן 30, מרקש, מרוקו - האוניברסיטה האמריקאית למנהיגות - PIIMT, רבאט
- 18 6. טרור
גרשון שטיין, בן 22, וושינגטון, ארה"ב - אוניברסיטת ג'ורג'טאון לשירות החוץ
- 20 7. פליטים
ג'ונתן גודל, בן 30, בורדו, צרפת - אוניברסיטת בורדו
- 21 8. סבל
יעל אספני דואק, בת 23, מקסיקו סיטי, מקסיקו - המכון המקסיקאי לזוגיות
- 22 9. שואה
רומן ז'יגון, בן 27, ממוסקבה, רוסיה. בית ספר יחד מוסקבה

- 23 10. עבדות
איגור שטחין, בן 30, אודסה, אוקראינה - אוניברסיטת אודסה
- 24 11. עינויים
אסקיאל ברנה, בן 26, ברצלונה, ספרד - אוניברסיטת ברצלונה
- 25 12. מקלט
יהב ברנע, בן 30, טורונטו, קנדה - ההסתדרות הציונית העולמית
- 27 13. שחיתות
לירון דויד בטיטו, בן 30, ירושלים, ישראל - אוניברסיטת בר אילן
- 28 14. עוני
רוברטה אברמוב, בת 23, מונטבידאו, אורוגואי - אוניברסיטת בואנוס איירס, ארגנטינה
- 29 15. תקווה
יאיר חיזי, בן 20, דלפט, הולנד - אוניברסיטת דלפט
- 30 16. אזרחות
דארה דהן, בת 24, וילנה, ליטא - אוניברסיטת טולוזף צרפת
- 31 17. חובה אנושית
סטיבן קפרילס, בן 30, וילמסטאד, קורסאו - אוניברסיטת ג'ונס הופקינס בבולטימור, מרילנד
- 33 18. אחריות
פון קין, בן 24, בנגקוק, תאילנד - מסטר במדעי החברה מהאימפריאל קולג', בלונדון
- 34 19. כבוד האדם
אליה אדלה, בת 20, סידני, אוסטרליה - אוניברסיטת סידי
- 36 20. הזכות לחיים
יצחק טולדנו, בן 27, אלכסנדריה, מצרים - אוניברסיטת טורונטו, קנדה
- 37 21. צדק
מארה גארט, בת 17, פורטו, פורטוגל - אופורטו בריטיש סקול
- 38 22. ערך הביטחון
מוטי כהן, בן 30, ג'רבה, תוניסיה - בית הספר לרפואה האוניברסיטאי בפריז
- 39 23. משפחה
צ'רלס שקאלו, בן 30, דמשק, סוריה - הקהילה החלבית בברוקלין, ניו יורק

- 41 24. חירות
אברהם כץ, בן 25, אוסלו, נורבגיה - אוניברסיטת מאלמה, שוודיה
- 42 25. חירויות יסוד
ביאנקה סיררז'ינסקה, בת 30, קראקוב, פולין - אוניברסיטת חרונינחן, הולנד
- 43 26. שוויון
אארישה מודאליאר, בת 25, מומבאי, הודו - הפקולטה למשפטים, מכון בירלא לטכנולוגיה ומדעים, פילאני
- 44 27. רווחה
חנה רוזנברג, בת 24, טורינו, איטליה - אוניברסיטת טורינו
- 45 28. קניין
לאה רבינוביץ, בת 23, וולינגטון, ניו זילנד - אוניברסיטת אנטוורפן, בלגיה
- 46 29. ערך העבודה
יעקב קלרמן, בן 22, המבורג, גרמניה - הפקולטה למשפטים בוצרויס
- 47 30. חינוך
שרה טננבאום, בת 29, סופיה, בולגריה, אוניברסיטת סופיה סיינט קלימנט אהרדצקי
- 48 31. קיום יצרני
חנה סבאג פרמות, בת 21, גואטמאלה סיטי, גואטמאלה - תואר ראשון בפסיכולוגיה באוני' רייכמן, ישראל
- 50 32. ידידות
משה חיים, בן 30, טהראן, אירן - אוניברסיטת תל אביב, ישראל
- 51 33. סולידריות אנושית
אהרון לנדאו, בן 23, יוהנסבורג, דרום אפריקה - אוניברסיטת לונדון, בריטניה
- 52 34. סובלנות
אסתר ספורטה, בת 25, איסטנבול, טורקיה - אוניברסיטת איידן - איסטנבול
- 53 35. איכות הסביבה
ג'ייקוב קנבסקי, בן 26, סינגפור סיטי, סינגפור - הפקולטה למשפטים, ברוקלין, ניו יורק
- 54 36. אמונה
דוד מלמד, בן 16, טביליסי, גיאורגיה - בית הספר הבינלאומי הבריטי בטביליסי

- 55 37. שלום
 טלי מעודד, בת 17, הונג קונג, סין - בי"ס "כרמל"
- 56 38. ביטחון בינלאומי
 אסטפניה וולק, בת 30, בואנוס איירס, ארגנטינה - אוניברסיטת המוזיאון
 החברתי הארגנטיני (UMSA)
- 58 39. מסורת
 משה אזולאי, בן 26, אלג'יר, אלג'יר - אוניברסיטת פריז 1 - פנתיאון - סורבון
- 59 40. היסטוריה כמורה לחיים
 ז'וסף אשכנזי, בן 26, ז'נובה, שווייץ - אוניברסיטת ז'נובה
- 61 שער ד' - ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

שער א' – הקדמה

גבריאל קנטרג'י, יו"ר בני ברית פורטוגל

מעודד לקרוא טקסטים על זכויות אדם פרי עטם של צעירים וצעירות יהודים מארבעים מדינות. בפורטוגל, אוסטרליה, גואטמלה, תאילנד, ארצות הברית, הודו, סין, ישראל, קורסאנו, אוקראינה, רוסיה, תוניסיה, צרפת, איראן, טורקיה וגרמניה, צעירים מחויבים לעתיד האנושות.

את הזכות לכבוד, משפט צדק, ביטחון, שוויון, חינוך, תרבות, עבודה, לאום, חירויות חיוביות, דת ומשפחה יש לרסן באמצעות חובות ואחריות המבוססות על אתיקה כלל עולמית. השלום אפשרי יש לדחות בשתי ידיים סבל, עוני קיצוני, אפליה, מלחמה, טרור וכל מה שפוגע בחיים.

יש מקום להסביר את הרעיון של איסוף כתבי יד של צעירים יהודים בנושא זה. לעתים קרובות היהודים נשכחים או נזנחים. זכויות אדם ליהודים צריכות להתקיים בכל מקום. ההגנה הקיצונית על מיעוטים מראה שהיהודים אינם נחשבים. רואים בהם אילי הון ומדכאים, לא מדוכאים.

בני ברית פורטוגל ממלאת תפקיד פעיל בהגנה על זכויות האדם. עם זכויות אלו נמנות גם זכויות אדם ליהודים בעולם המתקש לקשור בין העם היהודי והמדינה היהודית למציאות שלילית ולעולם לא למעלותיהם.

הפעילויות של בני ברית מתקיימות בשיתוף עם המרכז הבינלאומי למעקב אחר זכויות אדם (Observatory of Human Rights) שבסיסו בפורטוגל ובשיתוף פעולה עם ארגונים יהודיים מקומיים ובינלאומיים. המטרה היא לתרום לכינון עולם הוגן יותר.

לקידמה אין עסק של ממש עם דברים חומריים. היא תוצאה של ישום טוב יותר של אמיתות ידועות ושל עקרונות בסיסיים של הקיום האנושי, שמשותפים לכל המסורות האתיות הגדולות. זכויות טבעיות, התוצאה של תהליך יצירתי מתמשך, ראויות למקום ראשוני ברחבי העולם כשגופים מקומיים אחראים לחקיקה ולניטור של ההגנה עליהן.

שער ב' – הקדמה

לואיש אנדרדה, נשיא המרכז הבינלאומי למעקב אחר זכויות אדם

הספר הזה הוא קריאת השכמה של צעירים וצעירות יהודים המפוזרים בארבע כנפות תבל. באמצעות טקסטים המוקדשים לנושא זה, צעירים אלו מבקשים לבטא את חששותיהם האישיים ביותר ביחס לזכויות אדם בתחומים שונים.

צעירים אלו רואים בסולידריות חובה אזרחית הנוגעת לכולנו, חובה הטבועה באזרחות פעילה וכלל עולמית, והם נחושים בדעתם לתרום ליצירת עולם טוב יותר באמצעות המחווה האצילית הזאת. הם מופת שיש ללכת בעקבותיה.

לאור העיקרון של כבוד האדם, מימוש זה של אזרחות פעילה מביא את הצעירים הללו, שמודרכים על ידי הערכים המוסריים והאתיים הנעלים ביותר, לתרום לבנייה של עולם הוגן ושוויוני יותר של סולידריות גדולה יותר שיש בה אחווה סובלנות ואושר.

צעירים וצעירות אלו מוקירים מעלות אלו של השתתפות אזרחית, שנחשבת למקור של טוב. הם מקדמים פעילויות אזרחיות בדרגה גבוהה יותר של מודעות ביחס לעיקרון כבוד האדם. עיקרון זה קובע שיש לנהוג בכל בני האדם בכבוד, בשוויון ובחירות.

קריאת ההשכמה הזאת של צעירים וצעירות יהודים צריכה לעורר את המודעות של כל האנושות ולגייס אזרחים לפעול נגד כל צורה של אפליה, בין במונחים של גזענות, שנאת זרים, הומופוביה, אנטישמיות, בין שאר הדברים שעלולים לעורר שנאה. זאת, לנוכח העובדה ששיח השנאה נגד מיעוטים אתניים ודתיים עדיין חי וקיים בחברות שלנו.

על בסיס הרצון לעשות שירות טוב, המרכז הבינלאומי למעקב אחר זכויות אדם (IOHR) מביע את הוקרתו ותודתו העמוקה לכל היהודים והיהודיות הצעירים והצעירות שתרמו למיזם זה בלא אנוכיות ובנדיבות. תרומתם למאמצים משותפים להגן על הערכים המוסריים והאתיים האציליים ביותר בכל מקום בעולם לא תסולא בפז.

השתתפות רבת מחשבה זו תורמת לבנייה של חברה צודקת יותר, שלווח יותר שוויונית יותר, משגשגת יותר, סולידרית יותר, חברה מכלילה שיש בה ייצוג שוויוני. היא גם מבטיחה את השוויון של כל האזרחים בלא הבדל מוצא, מין, דת או כל דבר אחר.

כמשרתים נצחיים ואוניברסליים של האנושות, המרכז הבינלאומי למעקב אחר זכויות אדם וארגון בני ברית פורטוגל מקווים שמורשת זו עם קווי המתאר הללו תתרום ליצירת חברה צודקת יותר, שוויונית יותר, דמוקרטית יותר, פלורליסטית יותר, מכלילה ומאוזנת של סולידריות גדולה יותר, שתשמש לפיד בוער שלאורו ילכו דורות העתיד.

שער ג' – כתביהם של צעירים וצעירות יהודים מארבעים מדינות:

ספרד	אוסטרליה
קנדה	תאילנד
אירן	צרפת
טורקיה	דרום אפריקה
שוויץ	הודו
ונצואלה	גואטמלה
מרוקו	ישראל
הולנד	ארה"ב
תוניס	פורטוגל
פנמה	בלגיה
קוסטה ריקה	סין
אורוגואי	רוסיה
שוודיה	גרמניה
דנמרק	ברזיל
איטליה	אוקראינה
בולגריה	בריטניה
לוקסמבורג	גאורגיה
יוון	מקסיקו
פולין	ארגנטינה
רומניה	הונגריה

1. אנטישמיות

שלמה אלייג'ה, בן 24, לונדון, בריטניה - קווין מרי קולג',
אוניברסיטת לונדון

העולם יודע שהאנטישמיות מתקיימת מאז תקופות עתיקות וקיבלה ביטוי בעוינות נגד היהודים, תוצאה של דינמיקה סוציו-תרבותית ופוליטית בכל חברה. בהיותה תולדה של דעה קדומה, האנטישמיות תמיד שימשה אמצעי להביע סלידה כלפי יהודים, שנחשבו לשורש כל הרעות הפוקדות את החברה.

היהודים נרדפו בגלל דתם ובגלל תרבותם, הם נרדפו בגלל הנכסים שאגרו, הם נרדפו כי היו הסיבה לעוני, למגפה השחורה, לבצורות וכי הם הרעילו בארות. הם נרדפו בגלל עלילות דם על רצח ילדים לא יהודיים, הם נרדפו בגלל גזעם כביכול (אף שהם משתייכים, למעשה, לכל קבוצה אתנית מאז מסעם במדבר לפני 3000 שנה), וכיום הם נרדפים על שיש להם מדינה משלהם בישראל.

מעולם בתולדות האנושות לא הופעלה כלפי שום מיעוט, מלבד המיעוט היהודי, תוכנית מתועשת שנועדה לטהר את העולם מעם קטן, ולא רק באירופה. תוצאות מלחמת העולם השנייה הצילו את היהודים מהכחדה מוחלטת מעל פני האדמה.

במאה ה-21 היהודים מואשמים ביצירת נגיף הקורונה, במכירת חיסונים במחיר מופרז, באגירת חיסונים, בשינוי הדנ"א של בני אדם, ואם לא די בכל זה, הם הואשמו בהשמדת העם הפלסטיני לפני בית המשפט הפלילי הבינלאומי, כשחלפו בקושי שלושה חודשים מהטבח שביצע חמאס ב-7 באוקטובר 2023.

אתמול, בדיוק כמו היום, האנטישמיות היא חלק מחיי היומיום של כל החברות באשר הן. בכל מקום היהודים נחשבים לזרים שאי אפשר להטמיעם בחברה ולבוגדים בארצם. הם אינם נחשבים למיעוט שיש להגן עליו, אלא קבוצה של אילי הון אליטיסטים השולטים בעסקי העולם ושיש להם מדינה משלהם בישראל. בעולם שמגן על מיעוטים בצורה קיצונית ונלחבת, שוכחים את היהודים. שוב.

2. אפליה

יוחנן קלדס, בן 26, בריסל, בלגיה - עמנואל קולג' בבוסטון

השואה התרחשה לפני 80 שנה. תמיד חשבתי שיעברו מאות שנים לפני שתהיה עוד אפליה נגד בני אדם בכלל ונגד יהודים בפרט. אך אני יכול להעיד שכיום בבריסל, בלבה של אירופה, קורה ההפך.

מעולם לא חשבתי שאאלץ להוריד את המזוזה ממפתן ביתי, שאתהלך בפחד ברחוב, או שנציב שמירה פרטית בבניין שבו אני עובד בבריסל בגלל העלייה התלולה באנטישמיות. לא מגיע לנו לחיות בפחד במולדתנו.

עלינו להיות מסוגלים לעמוד מגן דוד, לחבוש כיפה ולנופף בדגל ישראל בגאווה ובביטחון. ואף על פי כן, ביטויי חשיפה אלו הם בבחינת התאבדות כיום. איננו יכולים להתבייש במי שאנחנו, ולו לשנייה אחת, אך האלימות פשוט ניצבת מעבר לפינה.

הבחנות לא הוגנות או מוטות בין בני אדם על בסיס קבוצות, מעמד או קטגוריות אחרות, שאליהן הם משתייכים או משתייכים כביכול, הן שאלה של זכויות אדם. מי שסובלים מאפליה מוגבלים בפוטנציאל שלהם להתפתחות אנושית ובמימוש אזרחות פעילה. השלכותיהן מובילות להדרה חברתית, פחד, סבל ולעתים קרובות למוות מוקדם.

אני מדבר בשמה של צורת האפליה העתיקה ביותר – האנטישמיות – שלא זכתה בתשומת הלב הניתנת לסוגים אחרים של אפליה. שלא כמו השחורים, הצוענים, המהגרים, מיעוטים מיניים, ואחרים, את היהודים הולכים ונוטשים. מדוע? במשך ההיסטוריה סבל העם היהודי מאפליה ורדיפות, אך היהודים עדיין נחשבים לעם שאינו זקוק להגנה.

ההיסטוריה עלולה לחזור על עצמה. מדינות, ממשלות, התקשורת ואוניברסיטאות אינן עושות דבר לשנות מצב זה. יתרה מזו, המצב הפוך. מקבלי החלטות באירופה צריכים להבין שלא די בדיבורים. לא די בנאומים שמתפרסמים בעיתון. עליהם לפעול. יום אחד זה עלול להיות מאוחר מדי.

3. שנאת זרים

סמנתה פינקלר מרקוס, בת 18, קראקס, ונצואלה
- האוניברסיטה המטרופוליטנית של ונצואלה

סבורים שהמושג קסנופוביה – שנאת זרים – היא מגמה חדשה. תולדות האנושות זרועות בחוסר סובלנות ושנאה כלפי קבוצות אתניות ודתיות, כשהיהודים משמשים מטרה לשנאת זרים עיקשת במשך מאות בשנים.

החל מהתקופה העתיקה ועד העידן המודרני, ידעה הקהילה היהודית רדיפות, גירוש והשמדת עם כתוצאה מדעות קדומות מושרשות עמוק ומתיאוריות קונספירציה. שנאת זרים זו אינה סטטית או מבודדת, אלא תופעה מחזורית שחוזרת על עצמה במשך הזמן ומשפיעה באופן אחר על כל דור של יהודים.

בעידן הדיגיטלי, שנאת זרים המופנית נגד היהודים באה לידי ביטוי חתרני ברשתות החברתיות ובאתרים קיצוניים. מרחבים אלו מספקים קרקע פורייה להפצת שנאה, לנרמול ולהרחבה של דעות קדומות נגד הקהילה היהודית הרדופה במשך ההיסטוריה באמצעות האנטישמיות.

פלטפורמות מקוונות ואתרים קיצוניים מאפשרים הפצה מסיבית ומהירה של תעמולה אנטישמית ומלבים מחזור של רדיקליזציה וקיצוניות. הדבר המדאיג ביותר הוא כיצד השנאה כלפי היהודים נהפכה ל"טרנדית", כשצעירים המושפעים מרטוריקה קיצונית מוצאים ברשת אישוש וחיזוק לדעותיהם הקדומות. מידע כוזב שזור בקמים ובבדיחות סרות טעם מנרמל את חוסר הסובלנות והופך אותו לקביל בחוגים וירטואליים מסוימים.

האנונימיות שמעניק האינטרנט מקלה על מתן ביטוי לדעות קיצוניות בלא חשש מפני השלכות של העולם האמיתי. היא יוצרת סביבה רעילה שבה שיח השנאה משגשג בלא פיקוח, ומחמיר את שנאת הזרים כלפי יהודים וקבוצות אחרות שמודרות לשוליים.

למרות הבטחות העולם ש"לעולם לא עוד", שנאת היהודים ממשיכה להתקיים והיא באה לידי ביטוי בהתקפות על ישראל, מעשי ונדלזים בבתי כנסת, מעשי טרור ושיח שנאה ברשתות החברתיות, מה שיוצר אווירה של פחד וחוסר ביטחון ליהודים רבים ברחבי העולם.

המאבק נגד שנאת הזרים המופנית כלפי יהודים צריך להיות מאמץ מתמיד וכלל עולמי. לדור חדש זה של צעירים יש מחויבות ללמד את תולדותינו ולפעול לקידום הסובלנות, החינוך והכבוד ההדדי בחברה. מפני שאנחנו כן זוכרים ואנחנו אומרים לעולם לא עוד.

4. גזענות

רינה מנשה, בת 24, סאו פאולו, ברזיל - טורו קולג', ניו יורק

הגזענות היא בעיה שרודפת את החברה זה מאות שנים ומוצאת את אחד הביטויים המתמשכים והמצערים ביותר שלה באנטישמיות. איבה עמוקה, שנובעת משנאה חסרת פשר, נעוצה בלבה של דעה קדומה וערמומית זו, והמושג הזה מהדהד עמוקות בתוככי העולם היהודי.

התורה מספקת תובנה בדבר מקורותיה של שנאה זו דרך סיפור יעקב ועשיו. על פי המסורת היהודית, עשיו, אחיו הבכור והתאום של יעקב, רחש לו שנאה בלתי מוסברת. טינתו של עשיו כלפי יעקב אינה נובעת ממעשה עוולה ממשי אלא מתחושת איבה לא רציונלית וחסרת יסוד. וזהו ההסבר האמיתי היחיד לאנטישמיות. פשוטו כמשמעו. "עשיו שונא ליעקב", אומרת לנו הגמרא. פשוט ואכזרי לגמרי, כמו שנאה חסרת פשר ועל פי הכתבים המיסטיים, המצב הזה יימשך בין צאצאי עשיו לצאצאי יעקב עד בוא המשיח. לעת עתה, אנחנו יכולים להשתדל ולמזער את ההשפעות של מצב זה, אבל איננו יכולים להתעלם ממנו או לפתור אותו לחלוטין.

במשך ההיסטוריה, היהודים סבלו משנאה ואפליה עצומות. מהאינקוויזיציה הספרדית בעבר, לשואה האיומה, ומעלילות הדם הבינימיות להתקפות חמאס, האנטישמיות באה לידי ביטוי בצורות שונות. אפליית יהודים נמשכת כיום באופן מוחשי. בשנים האחרונות, תקריות דוגמת חילול בתי קברות יהודיים והכחשת השואה מצביעות על אנטישמיות עיקשת. למרות ההתקדמות לקראת שוויון, המאבק נגד האנטישמיות נותר אתגר מתמשך לחברה שלנו.

לעתים קרובות האנטישמיות מופנית לנקודות מבט לא נכונות והופכת את המתעלל לקורבן. עובדות ספציפיות אלו מתעלמות מהתמונה הגדולה ופותחות באופן מוטעה מרחב להצדיק בכל דרך אפשרית את התנועה האכזרית הזאת. התקשורת היא דוגמה לכך. חיוני לעסוק בהתקפות על היהודים בישראל. ולעתים מזומנות, כשישראל מתגוננת מפני טרור, היא נתקלת בביקורת והטיה מצד התקשורת והעולם. המחבלים מוצגים כקורבנות, תוך עיוות המציאות והתעלמות מזכותה של ישראל להגנה עצמית. יחס לא הוגן זה רק מנציח את האנטישמיות ומחבל במאמצים להגיע לשלום ולהבנה באזור.

הגזענות נמשכת, והיא מופנית לקהילות שונות, מרביתן קהילות מיעוטים, והיהודים ביניהן. עלינו לשאוף להיבטים מאוזנים ומבוססי מידע כדי להילחם בגזענות ולקדם צדק לכול. חיוני להילחם נגד הדעות הקדומות למען טיפוח של חברה שוויונית ורחומה יותר.

5. מלחמה

משה בוזגלו, בן 30, מרקש, מרוקו - האוניברסיטה
האמריקאית למנהיגות - PIIMT, רבאט

מלחמה פירושה תבוסה לאנושות, דרמה הפוגעת בילדים, פירוד כפוי מחברים, משכנים – סדרה של אסונות. כאדם המתגורר במרוקו, אומר מילים אחדות על תולדותינו במשך מאות שנים. אבי וסבי חיו חיים טובים ושלוים לצדם של שכנינו המוסלמים. דבר לא מנע מהם לגור יחד זה לצד זה. וכך גדלו דורות שלמים של משפחות טובות. מאות שנים על גבי מאות שנים.

המילה שלום תמיד הייתה מילת כבוד ובעלת ערך בחיים המשותפים שלנו. עד היום. אלא שלמרבחה הצעה, המלחמות בעולם הגדול פערו שסע עמוק ביחסים הטובים שהיו קיימים כאן עם שכנינו המוסלמים. אם אתייחס למלחמה הנוכחית בישראל, בלא ספק שהיא משפיעה על מארג החיים כאן במרוקו.

הפוליטיקה העולמית פירקה את הקשרים הטובים שהיו חלק מחיי אבותינו, ומשם הם רק התקלקלו והידרדרו למקומות שליליים ואפלים. לפני שנים אחדות נחתמו הסכמי אברהם, שכוננו שלום בין המדינות ובינינו לבין שכנינו. אבל במלחמה הנוכחית המצב נעשה מתוח יותר.

מרבית האזרחים מבינים שאין לערב פוליטיקה בחיים האמיתיים. אבל ידיד לא יהודי אמר לי: "אנחנו מעריכים מאוד את היהודים ותמיד נכבד אותם, אבל בסופו של דבר המלחמה פוגעת במארג חיינו המשותפים".

המלחמה אינה דבר טוב. אבל כולנו מבינים שארגון חמאס רוצה לכלות את הטוב ביותר בעולם, הן מהיהודים והן מהערבים. לארגון כזה אין מקום בעולם הטוב שלנו. האנטישמיות גוברת על בסיס יומיומי. בלי ספק השלום הוא הדבר שאנחנו רוצים יותר מכול עכשיו. אנו מקווים שהעולם יבין את המהלך שיובייל לחיסולו ובאמצעות הדבר הזה שלום ישרור בעולם. אמן.

6. טרור

גרשון שטיין, בן 22, וושינגטון, ארה"ב - אוניברסיטת ג'ורג'טאון לשירות החוץ

האמרה הישנה הזאת: "טרוריסט בעיני אחד הוא לוחם חופש בעיני אחר" תופסת את הדו-משמעות שקיימת כביכול בטרור. טרור הוא אלימות חסרת הבחנה, שנועדה לקדם מטרות פוליטיות או מדיניות, והיה לתופעה רווחת בעולם המודרני. הטרור מעצב מחדש חִבְרוֹת, נופים פוליטיים ואת האנשים שבהם הוא נוגע ומביא הדים קשים מהעבר.

ב-11 בספטמבר חל שינוי בחברה אמריקאית המודרנית. מהמלחמה הכלל עולמית נגד הטרור לחוק הפטריוט ועד התורים לבדיקה ביטחונית בנמלי התעופה, פיגועי 11 בספטמבר שינו את החוויות של הדור הצעיר ביותר בארה"ב. נקודות ציון אלה במנגנון הביטחון האמריקאי המודרני נולדו כתוצאה מהטרור. הזיכרונות המוקדמים של מדינה במלחמה, הגילוי של טרוריסטים שצמחו אצלנו בבית, ובדיקת נשק לפני טיסה הם חוויה שכיחה בחייהם של בני דור Z.

זה עשרות שנים, מעשי טרור ואלימות קיצוניים ממשיכים לעצב את חייהם של צעירים בארה"ב. בין השנים 1994 ל-2021 דיווח המרכז ללימודים אסטרטגיים ובינלאומיים על יותר מ-1,000 מעשי טרור ומזימות לביצוע פיגועים. אף על פי שפעולות טרור אלה מתרחשות בקני מידה שונים, הם גרמו לשבר בעולם: הנמכת התפיסה של האחר, שנאה גוברת וצעדי ביטחון פולשניים חדשים הם כולם תוצאה של מציאות זו.

בדומה למעשי הטרור שקדמו לו, 7 באוקטובר שינה את המציאות הנוכחית של היהודים ברחבי העולם. ותוצאותיו: משבר החטופים, מלחמת ישראל-חמאס והעלייה החדה באנטישמיות מעצבות את החוויה הנוכחית של כולם. לרבים יש חברים ובני משפחה שנחטפו או נהרגו, לרבים עוד יותר יש רגשות מורכבים ביחס למלחמה, וכולם רואים שמתחולל צונאמי של תקריות אנטישמיות. הטבח של 7 באוקטובר לא רק משסע את הקמפוסים באוניברסיטאות, הוא גם מטלטל קשות את יחסם של צעירים יהודים כלפי ישראל. לרבים מאתנו אין מרחב להשמיע ביקורת על פעולות הממשלה בזמן המלחמה.

אפילו כשהרעב מאיים על עזה, רבים מתומכי ישראל רואים בכל ביקורת המושמעת נגד ממשלת ישראל ביקורת נגד ישראל. עם זאת, מי שאוהבים מדינה צריכים לדרוש ממנה לנהוג על פי סטנדרט גבוה – אהבה למדינה פירושה לרצות שהיא תהיה במיטבה. אבל לנוכח האווירה השוררת בקמפוסים, שרבים בהם חוגגים את מעשי 7 באוקטובר, וכעת גם את פיגועי 9 בספטמבר ומתעלמים מהאנטישמיות של חמאס, אוהדי הטרור גוזלים את קולות הביקורת הלגיטימית כלפי ישראל.

אבהיר את עצמי: אין שום הצדקה לטרור. רצח אזרחים הוא תמיד מעשה שיש להוקיע. אלימות על בסיס מגדרי היא תמיד מעשה שיש להוקיע. וטרור הוא תמיד מעשה שיש להוקיע. וכל עוד קיים מקום לאי-הסכמה בנוגע להיבטים של מדיניות, כפי שאכן צריך להיות, הצדקת הטרור אינה מוצדקת ואינה נסלחת.

בישראל הנתונה במצב מלחמה, האנשים מצולקים עמוקות ממעשי הטרור האכזריים של 7 באוקטובר ולפניו. בדיוק כפי ש-11 בספטמבר מרחף כל הזמן בזיכרון האמריקאי, אפילו אצל אלו שטרם נולדו אז, 7 באוקטובר יטביע את רישומו בזיכרון הישראלי. ובדיוק כפי שארצות הברית הגיבה לטרור במערכת של מלחמות שהביאו למותם של 400 אלף אזרחים באופן ישיר, כך הגיבה ישראל לטרור במלחמה שמחירה המר עדיין לא נקבע. מאחר שהאלימות מולידה אלימות, רק לעתים נדירות זוהי המדיניות הטובה ביותר. אחרי ככלות הכול, למלחמות יש לעתים תכופות סוף לא צודק.

7. פליטים

ג'ונתן גודל, בן 30, בורדו, צרפת - אוניברסיטת בורדו

בתולדות האנושות, סיפורים של הגירה ועקירה הם עתיקים כמו הציוויליזציה. המסורת מראה שהחל מגירוש אדם וחוה מגן העדן ועד המסע האפי של נוח ומשפחתו כדי להימלט מהמבול, נדודיהם של אברהם ושרה, תולדות האנושות מסומנות בחוויית העקירה ובחיפוש אחר מקלט. האם ייתכן כי המושג פליט מצוי בליבת החוויה האנושית שלנו? נתבונן באדם וחוה, דמויות ארכיטיפיות, שגירושם מגן העדן השליך אותם לעולם לא מוכר, וטבע בהם געגועי נצח לבית שאיננו. סיפורם מהדהד עמוקות במצבם של הפליטים של ימינו, שנאלצו לעזוב את בתיהם מחמת סכסוכים, רדיפות או אסונות סביבתיים, כשהם כמהים לביטחון גדול יותר. גם נוח מגלם את חוויית הפליט, בשעה שהוא מתמודד עם התוהו ובוהו של המבול ומחפש מקלט בתוך התיבה. סיפורו מדגיש את החיפוש האוניברסלי למען הישרדות והעמידות של הנפש האנושית לנוכח אירועים כאוטיים. ובכל זאת, ייתכן כי דווקא הסאגה של אברהם ושרה היא שתופסת את מהות הנרטיב של הפליטים בעוצמה הגדולה ביותר. כדי להימלט מרעב ומתהפוכות פוליטיות, הם יוצאים למסע אל הבלתי נודע ומבקשים אחר מקלט בטוח בארצו של אבימלך. ושם, בתוך הקשיים שבעקירתם, אברהם מגלה אמת עמוקה – כוחו משנה המציאות של החסד: הנדיבות. מתוך מודעות שהאהבה והחמלה הן עמודי התווך של הקיום האנושי, הוא מאמץ לו את האחריות לדאוג לאחרים, וכך הוא מתעלה על מעמדו כפליט. לנוכח פורענות, עיקרי היהדות מדגישים את החשיבות של קבלת הגֵר, ההגנה על הפגיע והגנה על הצדק. התורה פוקדת עלינו "ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים" (דברים, י' י"ט), ומזכירה לנו את האנושיות שלנו ואת חובתנו להפיץ את הטוב ולחוש אמפתיה כלפי הנצרכים ביותר. קבלת פליטים איננה רק צו מוסרי, אלא גם עדות לערכים של חמלה, אמפתיה וצדק שניצבים בלב לבה של היהדות. על ידי הגנה על זכויות הפליטים, אנחנו מאששים את המחויבות שלנו לעקרונות של תיקון עולם, ושואפים ליצור חברה צודקת וחומלת יותר כלפי אחרים. ההבנה של מצב הפליטים מעודדת אמפתיה וחמלה, תכונות מהותיות הארוגות במעשי החסד של אברהם. הבה נקווה שעל ידי נטילת דוגמה מאברהם אבינו, הפליטים של היום עשויים להתגבר על מצבם הקשה ולהיות המארחים של מחר.

8. סבל

יעל אספני דואק, בת 23, מקסיקו סיטי, מקסיקו - המכון המקסיקאי לזוגיות

אני מגדירה סבל כלחן שובר לב שמהדהד בפינות האינטימיות ביותר של היצור האנושי. אותה חוויה אפלה מסוגלת להטיל צל ולהאפיל לגמרי אפילו על קרני האור הזוהרים ביותר ומשליכה אותנו אל תוך תהום של חרדה שדומה כי אין ממנה מוצא.

אותו מצב מצוקה מעורר בנו רצון עז להימנע ממנו ולהימלט מיד ברגע שבאנו במגע הקל ביותר אתו. ובכל זאת, הסבל עודנו חוויה אנושית, רכיב במסלול ובמסע של החיים, וקודם כול הוא נותר חלק מהותי ואינהרנטי בהתפתחות של הצמיחה האנושית והשתנות האדם.

לעתים תכופות אנו מתקשים לראות מהו הסבל באמת – מורה גדול ומאתגר שלקחי כואבים, קשים ואפלים. אך קודם כול, חושפניים ומחוללי שינוי, אם נרשה להם להיות כאלה.

אמנם הסבל עצמו בהכרח לא נוח, הוא כואב תמיד וטבעו יישאר זהה וקבוע, אך תגובתנו אליו יכולה לשנות הכול, כל עוד לא נאפשר לחוויה להיות עקרה ולסבל להיות חסר ייעוד ומשמעות.

בדיוק כמו שוויקטור פראנקל, אבי הלוגותרפיה, מלמד אותנו: "אפשר ליטול כל דבר מאדם פרט לדבר אחד – האחרונה בחירויות האדם: לבחור את דרכו, יכולתו לבחור מה תהיה עמדתו במערכת נסיבות נתונה".

המצבים שגורמים לנו סבל נמצאים לרוב מעבר לשליטתנו. אובדן חסר תקנה, מחלה סופנית, מכאוב פיזי, חוויות טראומטיות, מוות פתאומי, אם למנות אחדים מהם. ואם איננו יכולים "לתקן" נסיבות קשות, אולי הסיבה לכך היא שאין צורך "לתקן" את הנסיבות הללו, כי ייתכן שהן נועדו למשהו.

הן נועדו לשנות אותנו. ייעודו של הסבל הוא מה שאנחנו עושים ממנו, לא הסבל עצמו. הגישה היא הרכיב הסודי שהופך סבל להזדמנות. וגישה זו צריכה להיות מקושרת למשמעות.

המשמעות צריכה להיות אף גדולה מהכאב עצמו, היא צריכה לתת לנו לתפוס את הכאב כחויית לימוד שדוחפת אותנו קדימה ושממנו נוכל להפוך חשיכה לאור.

9. שואה

רומן ז'יגון, בן 27, ממוסקבה, רוסיה. בית ספר יחד מוסקבה

השואה היא המדיניות שנקטו הנאצים, בעלי בריתם ומשתפי הפעולה לשם רדיפה והשמדה המונית של יהודים מ-1933 עד 1945. השואה לא החלה ברצח יהודים. קדמו לה אפליה ותעמולה אנטישמית. היא הראתה לעולם תמונה אוניברסלית של התפתחות הרוע. בתוך שנים ספורות עברו הנאצים משימוש ב"שיח שנאה" למחנות מוות – "מפעלים תעשייתיים" אמיתיים שהוקמו כדי להרוג בני אדם.

למרבה הצער, תולדות האנושות יודעות דוגמאות שונות של השמדת עם. ואף על פי כן, מעולם איש לא הציב לעצמו למטרה לא רק השמדת עם, אלא השמדה של "הבסיס הביולוגי של עם", לא לפני השואה ולא לאחריה. הנאצים ביקשו להשמיד כל יהודי. לדת, לדעה הפוליטית ולנאמנות לרשויות לא הייתה כל חשיבות. גם לא הייתה חשיבות אם האדם עצמו ידע על שורשיו היהודיים. המשטר הנאצי רצח גם יהודים כאלה שראו בעצמם גרמנים, פולנים או רוסים.

לנאצים לא היה כל עניין בגידול תינוק יהודי בדרכם, שהרי "מבחינה ביולוגית" הוא היה נשאר יהודי. גם יהודי שהצטרף למשטרת הגטו לא הציל את עצמו – גם עליו נגזר דין מוות. אמנם הוצא אל הפועל מאוחר יותר, אבל בלא כל מנוס ממנו.

מעולם לא קבע לו למטרה משטר כלשהו השמדת עם מעבר לטריטוריה שלו, לא לפני השואה ולא לאחריה. הנאצים השמידו יהודים לא רק בגרמניה, אלא בכל מקום שאליו הגיעו הוורמאכט והאס-אס. הגבולות האמיתיים של השואה נקבעו אך ורק על פי קווי החזית באירופה ובצפון אפריקה.

מעולם בתולדות הציוויליזציה לא נעשה פשע אי-רציונלי כל כך. יהודים גרמנים לא היו סכנה כלשהי לגרמניה. להשמדתם אין כל הסבר, גם לא של היגיון ציני.

בזמן מלחמת העולם השנייה השקיע הרייך השלישי משאבים אנושיים, לוגיסטיים וכספיים עצומים בהקמת "תעשיית מוות" בשטחים שכבש. אפילו כשצבא גרמניה נחל תבוסות, רצח יהודים נשאר בראש מעייניהם של הנאצים. הם היו מוכנים להקריב את צרכי החזית כדי להרוג כמה שיותר יהודים לפני שבעלות הברית ישחררו אותם.

השואה היא אחת ויחידה. אבל לקחיה אוניברסליים: לזכור ולמנוע.

10. עבדות

איגור שטחין, בן 30, אודסה, אוקראינה - אוניברסיטת אודסה

בבואנו לעסוק בנושא העבדות, הדבר שמיד עולה בראש הוא "עבדות מודרנית". עבדות מודרנית כוללת ממדים חדשים, ובהם עבדות ברשתות החברתיות. בתופעה זו מעורבים לחץ, מניפולציה וניצול של פרטים באמצעות פלטפורמות מקוונות והם נועדים למטרות שונות, דוגמת עבודה כפויה, ניצול מיני ורווח כספי. אפשר להשתמש בפלטפורמות של הרשתות החברתיות כדי לרמות, לפתות וללכוד בני אדם פגיעים, במיוחד ילדים, בסיטואציות של ניצול והתעללות. צורה מודרנית זו של עבדות לא רק מנציחה דינמיקה כוחנית מזיקה, אלא גם מרחיבה את הזמינות והממדים של הניצול ומציבה אתגרים משמעותיים לסוכנויות אכיפת החוק ולסוכנויות רגולטוריות. לפיכך, המאמצים להילחם נגד עבדות מודרנית נוטים לכלול צעדים המטפלים בנוף הדיגיטלי ולהגן על אנשים מפני ניצול במרחב הווירטואלי.

כדי להבטיח שילדינו לא ייהפכו לעבדים לרשתות החברתיות נדרשים מאמצים משולבים של ההורים, אנשי חינוך וקהילות. חובה שנקבע גבולות בריאים ונחנך את המוחות הצעירים בערכן של אינטראקציות בעולם האמיתי על פני התקשרות דיגיטלית. תמרוץ פעילויות שמעודדות יצירתיות, פעילות גופנית ותקשורת פנים אל פנים עשוי לצמצם מאוד את הסכנה להתמכרות לרשתות החברתיות. יתרה מזו, חיוני ללמד ילדים על חשיבות הפרטיות, האימפקט שיש לטביעת הרגל הדיגיטלית שלהם ואת המיומנויות כדי להעריך באופן ביקורתי מידע מקוון. על ידי תיעדוף של רווחה ומודעות דיגיטלית, אנחנו יכולים להדריך את ילדינו להשתמש ברשתות החברתיות ככלי לתקשורת חיובית ולמידה, במקום פלטפורמה שמכלה את זהותם ואת זמנם.

11. עינויים

אסקיאל ברנה, בן 26, ברצלונה, ספרד - אוניברסיטת ברצלונה

עינויים, שהם אחת ההפרות המבישות ביותר של זכויות האדם, ממשיכים להתקיים בחלקים שונים של העולם למרות המאמצים לעקור אותם משורש. פעולה בלתי אנושית זו, שמסבה כאב גופני ופסיכולוגי חמור ונועדה להשיג מידע, להעניש ולהפחיד, היא עלבון לכבוד האדם ולעקרונות היסודיים של הצדק.

בהיסטוריה רשומים מקרים רבים של עינויים ששימשו מכשיר דיכוי ושליטה בידיהם משטרים סמכותניים ודיקטטורות. עם זאת, גם בדמוקרטיות תועדו מקרים של התעללות בידיהם של סוכנים מטעם המדינה ומיליציות.

השפעת העינויים הרסנית וממושכת. קורבנותיהם, לעתים תכופות חפים מפשע, סובלים מטראומה גופנית ופסיכולוגית שעלולה להימשך כל ימי חייהם. השורדים מתקשים לשקם את חייהם, והם מתמודדים עם סטיגמה חברתית ועם בעיות נפשיות.

למרות האיסור העולמי שחל על מעשי עינויים באמנות בינלאומיות ובחוקים תוך ארציים, עקירתם משורש נותרה בבחינת אתגה. אי הבאה לדין, היעדר אחריותיות ושיתוף לדבר עבירה בין כמה מגזרים מחבלים במאמצים להילחם בפעילות זו.

חיוני שהמדינות ימלאו אחרי התחייבויותיהן למנוע עינויים ולהביא את מבצעהם על עונשם. לשם כך יש לחזק את מנגנוני הפיקוח, להבטיח אפשרות לפנות לבית המשפט, לפצות את הקורבנות ולקדם תרבות של כבוד לזכויות האדם.

בנוסף, שיתוף פעולה בינלאומי הוא גורם מכריע לטיפול בבעיה זו בצורה מקיפה. שיתוף פעולה בין מדינות בחקירת מקרי עינויים והעמדת המענים לדין עשויים לתרום משמעותית לצדק ולמניעה שלהם בעתיד.

ולבסוף, ביעור העינויים דורש מחויבות חזקה ומתמדת של כל הצדדים, ברמה הלאומית והבינלאומית כאחד, שבהן זכויות האדם אוניברסליות ומכבדים אותן באמת.

12. מקלט

יהב ברנע, בן 30, טורונטו, קנדה - ההסתדרות הציונית העולמית

אפשר לראות במושג מקלט מקום שבורחים אליו מפני סכנה. אף על פי שיהודים גרים באזור ברציפות זה יותר משלושת אלפים שנה, מדינה ישראל הוקמה, בין השאר, על בסיס העיקרון של הקמת מקום בטוח ליהודים לאחר השואה ומתן מקלט להם.

מקלט גם מקושר לערכים יהודיים של יחס טוב ודאגה לזרים: "וְגַר, לֹא תִלְחָץ; וְאִתָּם, יִדְעֻתֶם אֶת-נַפְשׁ הַגֵּר--כִּי-גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם" (שמות כ"ג:9). הרעיון הזה של דאגה לגר מוזכר 36 פעמים בתורה - מספר הפעמים הרב ביותר - ובא להדגיש את החשיבות של האמפתיה וטוב הלב. אנחנו מספרים את סיפור יציאת מצרים בכל שנה בסדר פסח וחוזרים על המשפט: "כי גרים הייתם בארץ מצרים", אבל מה משמעות המשפט הזה בשבילנו בעולם כיום? אנחנו מציינים את יום השואה בכל שנה ואומרים "לעולם לא עוד", אבל האם אנחנו מתייחסים לזה כשאנו מסתכלים על אנשים שמזלם לא שפר כמו לנו בעולמנו כיום?

בשני העשורים האחרונים היה על ממשלת ישראל ועל תושבי המדינה לעסוק ברעיון של "הדאגה לגר" כשמאות של מבקשי מקלט מאפריקה נכנסו לישראל דרך גבול מצרים. דיונים פילוסופיים ופוליטיים על זכויותיהם של מבקשי המקלט יצרו שסע בין ימין לשמאל.

הסיבה להקמתה של מדינת ישראל - מתן מקלט ליהודים - עמדה תחת איום של "גרים" שביקשו אותו הדבר. כמדינה יהודית שהוקמה על בסיס אותם ערכים, הוויכוח על מתן טיפול ומקלט בטוח ללא יהודים הוא ויכוח מסובך ומעלה רעיונות וערכים סותרים. על הנייר נראה שהמושג מקלט ברור ויודעים איך לנהוג על פיו, אבל זה מפסיק להיות קל כשיש להעמיד אותו במבחן המעשה.

בחודשים האחרונים המושג מקלט נעשה שוב רלוונטי ועדכני. בעקבות 7 באוקטובר 2023 נעקרו מבתיים אלפי ישראלים מדרום המדינה ומצפונה, והם מבקשים מקלט בארצם ובקהילות יהודיות ברחבי העולם. הרעיון שמדינת ישראל היא מקלט בטוח לכל היהודים עומד כיום בספק לנוכח האירועים האחרונים. צורה חדשה של עקורים - כעת אזרחים של המדינה היהודית - היא תזכורת מתמדת של מציאות החיים של היהודים וקוראת לנו להתאחד כקהילה ולתמוך זה בזה.

מאז ימי התנ"ך נעקרו היהודים ממקומם והם ביקשו מקלט שוב ושוב, החל מ"לך לך" של אברהם, עד חורבן בית המקדש הראשון והשני, עד השואה ועד ההתקפה הנוראה של אוקטובר 2023.

יהודים חווים תחושה זו של להיות זרים בארצות ניכר, והיא באה לידי ביטוי בחיפוש עזרה ומקלט, ובסופו של דבר הם הופכים לקהילות גדולות ומשגשגות. כעת יש לנו הזדמנות להרהר כיצד אנחנו פועלים כקהילה יהודית גלובלית ומקומית כאחת, מה מאחד אותנו, מה יש לעשות כדי שכולנו נרגיש שוב בטוחים.

ימים יגידו איך נגדל ונתפתח מהאירועים הטרגיים האחרונים שפקדו את עמנו ואיך נמצא מקלט במציאות החדשה הזאת.

13. שחיתות

לירון דויד בטיטו, בן 30, ירושלים, ישראל - אוניברסיטת בר אילן

שחיתות, כלומר מעשה הונאה במהלך פעילות עסקית או במציאות פוליטית רלוונטית, היא עניין מורכב בגלל טבעה הרב-תחומי. סוציולוגיה, כלכלה, פסיכולוגיה, אתיקה, משפט ותחומים אחרים עוסקים בחקר מילה מסובכת זו, שנעשתה אופנתית כל כך במאה ה-21, שבה רק מדברים על כסף וכלכלה. שחיתות היא פשע של כסף, או למעשה חילופי טובות.

השחיתות נוכחת במרבית הרשויות בחברה – ברשות המבצעת, המחוקקת, השופטת, בתביעה הציבורית, במשטרה ובתקשורת. ואין מלאכה קלה יותר לפוליטיקאים כושלים מלהתעסק ב"מלחמה נגד השחיתות", שמעניקה להם בימה שעליה יכולים לעמוד ולצעוק.

כוחות שלעתיים מזומנות מעורבים זה בזה ומחליפים ביניהם טובות הנאה נלחמים נגד השחיתות של הבנקאי, ראש העיר או סתם אנשים רגילים. הם אף מוצאים שחיתות בעסקיה של משפחה פשוטה חסרת נכסים. לעתים תכופות מסע זה פוגע פגיעה קטלנית בכבודם של האנשים שהיו לו למטרה, גם אם כעבור שנים אנו מגלים שלא הייתה שחיתות כלל.

המשטרה ממחרת לחפש אחר המושחת והמשחיתים, אלה שקיבלו כסף, שק של דגים או הבטחה כלשהי. לרוב, החברה אינה מבינה את חשיבות העבירה הזאת מפני שהיא חוששת יותר מפשיעה אלימה שמסכנת את הביטחון הפיזי או את הרכוש.

המאבק נגד השחיתות מטיל ספק באמינות המערכת ובקשרים בין הכוחות העיקריים בחברה, בנוסף לזרם הקשרים שבין האזרחים ובין המינהל הציבורי, הפיתוח של כלכלות והפעילות הנורמלית של השווקים.

את המאבק הזה יש לקיים על סמך בסיס רציני, לעולם לא בראווותנות ומתוך אינטרסים אפלים שעושים הכול כדי "להעניש" מוסכמות חברתיות, יחסים רגילים בין בני אדם, אפילו סימפתיה ונדיבות. המילה צדק צריכה לבוא תמיד לפני המילה כסף.

14. עוני

רוברטה אברמוב, בת 23, מונטבידאו, אורוגואי
- אוניברסיטת בואנוס איירס, ארגנטינה

מי שחי בנוחות ומוצף בחדשות מרחבי העולם חסר את התנאים הפסיכולוגיים או את התובנה לדעת עד כמה קיצוני העוני בימינו בעולם. נכון שהעוני קיים מאז ומעולם בתולדות האנושות, אבל אינני מאמינה שזה היה בקנה מידה גדול כל כך, ויש סיבות לכך: אוכלוסיית העולם לא הייתה אף פעם גדולה כל כך (7 מיליארד בני אדם כיום), בני האדם לא חיו אף פעם רחוק כל כך מהטבע, שנוטה להפיק את המינימום החיוני לקיום האנושי.

ביום הבינלאומי להכחדת העוני פורסם מחקר המפרט שלמחצית העניים בעולם עדיין אין גישה לחשמל ולחומרי דלק לבישול. אותו מחקר גם אומר שמרביתם של אותם עניים מתגוררים באפריקה שמדרום לסהרה ובדרום אסיה.

המחקר המקיף הזה חושף כיצד אנשים חווים עוני מבחינות רבות, החל מגישה להשכלה ולבריאות ועד רמות שונות של מחיה, שכוללות דיור, מי שתייה נקיים, ביוב וחשמל. המחקר גם מזהה היבטים רבים נוספים המשפיעים על מי שחי בעוני רב-ממדי בכל רחבי העולם.

קץ העוני על כל צורותיו הוא המטרה הראשונה מתוך 17 היעדים לפיתוח בר קיימא של האו"ם ל-2030. הדרך העיקרית להילחם בעוני היא להבטיח גיוס משמעותי של משאבים ממקורות מגוונים, כולל באמצעות שיתוף פעולה מוגבר כדי לספק אמצעים מתאימים ובני חיזוי למדינות מתפתחות, בעיקר למדינות הפחות מפותחות, ליישם תוכניות ומדיניות ששימו קץ לעוני בכל ממדיו. חיוני ליצור מסגרות מדיניות איתנות ברמות הלאומיות והאזוריות על בסיס אסטרטגיות למען העניים.

לכל הגברים, הנשים והילדים זכות שווה לקבלת שירותים בסיסיים, זכות לקניין, למשאבי טבע, לטכנולוגיות חדשות ולשירותים פיננסיים, דוגמת מיקרו מימון. אם לא ינקטו צעדים לשיפור הבריאות וההשכלה עד 2030, כ-167 מיליון ילדים יחיו בתנאים של עוני קיצוני.

15. תקווה

יאיר חיזי, בן 20, דלפט, הולנד - אוניברסיטת דלפט

מעטים הדברים שהם אוניברסליים ואנושיים כמו חווית התקווה: החלום לביטחון ולמקלט בטוח, לזמנים של שלום ושגשוג, למשפחה, להצלחה והשבחה. למעשה, התקווה מציבה את הנסיבות והתנאים הנוכחיים אל מול אלה שנראים לנו אידאליים, תוך חזון של עולם כפי שאמור להיות ולא כפי שהוא.

לפיכך, התקווה נדרשת באופן מובהק דווקא כשהיא בשיא השפל ומותקפת ביותר. בתוך העגמומיות והרוע של היום, התקווה מעניקה לנו כיוון ותזכורת של הטוב הקיים בעולם. בתוך חוסר ודאות חסר שליטה, התקווה מונעת מאיתנו להרים ידיים בכך שהיא ממלאת אותנו בהבטחה לימים טובים יותר. בתוך אובדן וצער עצומים, התקווה מעודדת אותנו להסתכל אל מעבר.

את התקווה אפשר גם לחלוק עם אנשים, לאשש אותה על ידי קולקטיב שיתעלה על הנסיבות והזמן. העמידות והחוסן של התקווה בולטים ביהדות שמציירת היסטוריה של אלפיים שנות תקווה. ומבכיינו על גדות הפרת והחידקל, דרך הרדיפות, גירוש, טבח והשמדה, העם היהודי ממשיך לשאת חלום של ביטחון, חופש דת והכרה. בעקבות אלפיים שנות גלות, העם היהודי סוף סוף כונן לעצמו פיסה מהעולם בקרב אומות אחרות כמפגן של תקווה.

ההתקדמות תוך מאמץ בעולם הסוער של ימינו, עלינו להיאחז בעוז בכנפות התקווה שלנו, למרות חוסר הוודאות, למרות הפחד והאובדן. בכסות של תקווה, אנו עשויים למצוא הקלה בהבטחה המעורערת של עתיד בר פדות. כפי שמזכירים לנו בפסח, בכל דור ודור קמים עלינו לכלותינו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם. ועלינו לשים מבטחנו באמונתנו ובתולדותינו, עלינו להתעקש על האפשרות למחר זוהר יותר.

16. אזרחות

דארה דהן, בת 24, וילנה, ליטא - אוניברסיטת טולוז צרפת

אזרחות מייצגת את מערכת הזכויות והחובות של האזרחים. אפשר להגדיר אותה כמצבו של אדם שחי בהתאם למערכת חוקים המשתייכים לחברה שמתפקדת היטב מבחינה חברתית ופוליטית. מימוש מלא של אזרחות מקדם את ההשתתפות האנשים במגזרים שונים של החברה ומוביל לבנייה של חברה מכלילה. בעקבות ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם, נושאים מסוימים בנוגע לאזרחות נחשבים כיום לאוניברסליים כמעט לכל בני האדם, אם כי התנ"ך כבר עשה זאת לפני אלפי שנים.

זכויות אדם הן זכויות בסיס של יצור אנושי – זכויות אזרח וזכויות פוליטיות כאחד. הן כוללות את הזכות לחיים, חופש המחשבה, קניין פרטי, שפת אם, חופש ביטוי, חופש דת, שוויון לכול לפני החוק, זכויות לנתינות, כמו גם זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, בנוסף על זכויות רבות אחרות הגוררות זכויות מפוזרות וקולקטיביות כגון הזכות לשלום, הזכות לקידמה, והזכות להגדרה עצמית של עמים והזכות לסביבה בריאה. זכויות אלה מצויות בתורה בצורה של החובות שעל אדם למלא.

כל בני האדם נולדו חופשיים ושווים בכבודם ובזכויותיהם. הוענקו להם שכל ותודעה, ועליהם לנהוג ברוח של אחווה ביחסים ביניהם. ערכים אנושים הם המאפיינים המבדילים בינינו לבין יצורים חיים אחרים. ערכים אלו קשורים באופן יסודי לכבוד האדם ולאתיקה. אנחנו יכולים לחשוב על הדוגמאות הבאות: יושר, אחריות, סובלנות, מתן כבוד וענווה.

כדי לחיות בהרמוניה, בשלווה ובאופן חיובי, חשוב מאוד לזכור את הערכים הללו. החברה צריכה להיות מודעת לכך שלמרות הבדלים תרבותיים, הערכים של צדק, שלום, סולידריות וחמלה הם אוניברסליים.

17. חובה אנושית

סטיבן קפרילס, בן 30, וילמסטאד, קורסאו - אוניברסיטת ג'ונס הופקינס בבולטימור, מרילנד

ביליתי המון זמן בניסיון להבין מה פירושה של "חובה", במיוחד ביחסה ליהדות. אני ממשיך לחזור אל סבי כאל התשובה. אצלנו במשפחה קראנו לו אָפּה מפני שבילדותי התקשיתי לבטא את המילה "אופה" – סבא בהולנדית. הכינוי נשאר, וסבי היה לאפה גם בפי אחיותיי ובני הדודים שלי.

אפה תפס מקום חשוב בילדותי ונותר אחד הקשרים החשובים ביותר שלי לדת. גדלנו באי קטן, ובני משפחתנו שמרו ועודם שומרים על קירבה רבה ביניהם. במרבית השבתות היינו סועדים יחד ובמשך השבוע היינו נפגשים שלוש פעמים לפחות.

קורסאו זעיר. כל אוכלוסיית האי יכולה להיכנס לאצטדיון פוטבול באוניברסיטה אמריקאית. בכל פעם שיצאנו מבית סבי, הוא היה חוזר ומדגיש באוזניי שיש לנהוג באדיבות כלפי כל אדם שנפגוש בדרכנו. הוא טען שלכל אדם יש סיפור, קול וקשר למישהו אחר. אני זוכר פעם כשפנה אליו איש אחד ברחוב, האיש נראה כועס. סבי הקשיב והנהן בראשו. לא שמעתי ולא הבנתי את מרבית שיחתם, אבל כשהאיש הלך לדרכו, היה ברור שהוא כועס הרבה פחות.

מאוחר יותר הסביר לי סבי שאותו אדם נרגז בגלל נסיבות שאינן בשליטת איש. הוא כעס על שאיש לא השקיע מזמנו והאזין לו, על שהתעלמו ממנו. סבי אולי לא היה מסוגל לשנות את מצבו של אותו אדם, אבל היה להטות אוזן קשבת, לגלות אמפתיה ולעודד אותו. היו עוד מקרים שבהם אנשים פנו אל סבי כששהינו יחד מחוץ לבית. שאלתי אותו פעם מדוע הוא מדבר עם כל האנשים האלה שהם זרים לחלוטין – אפילו באי הקטן שלנו ייתכן שלא נפגוש אותם שוב לעולם. אפה חלק עמי משהו שנחקק בי. סביר שלא תמיד נסכים עם בחירותיהם של אחרים, עם רעיונותיהם או עם אמונותיהם, אבל הם בני אדם בדיוק כמונו, וההתייחסות בכבוד לעובדה יסודית זו היא שעושה את כל ההבדל. אפה גם הכיר בכך שיש לנו חיים פריבילגיים. היו לנו בתים טובים, הורים אוהבים ולמדנו בבתי ספר טובים. הוא התעקש ואמר שאסור לנו לקבל את הברכות האלה כדבר מובן מאלינו. זה יותר מעשרה דורות שמשפחתנו קוראת בית לאי הזה שבדרום הים הקאריבי. סבי סבר שמוטלת עלינו האחריות לוודא שקורסאו ימשיך להיות בית גם לדורות הבאים. לשם כך ארגנו קרקס לילדים משכונות אחרות, הקדשנו זמן לבעלי נכויות קוגניטיביות, ניקינו חופים וביצענו מיזמים אחרים שהוא ארגן. עבודה זו לצד סבי תמיד התמקדה בלמצוא דרכים להשפיע בחיוב על הבית שלנו, לחזק את אותה תחושת קהילה ולהחזיר תודה לעתים קרובות.

לסבי הייתה אובססיה להשכלה. הוא ציפה מאיתנו להצליח ולספוג כל רגע שאנחנו בכיתה. הוא רצה שנשאל שאלות, שנעשה חישובים בראש, שנלמד בעל פה נאומים ותאריכים. הוא התייחס ללימודים שלנו כאל עבודה והתגאה ביותר בתעודות שהעידו על ציונים גבוהים. בתחילה התרכזנו תמיד במתמטיקה, ש"חיוני להבין". אבל ככל שגדלנו, הוא דאג יותר ויותר שנעסוק במדעי הרוח, לכללה ופילוסופיה.

אפה היה לוקח אותי לבית כנסת במרבית סופי השבוע ובילינו המון זמן יחד לקראת בר המצווה שלי. נהניתי מאותם רגעים לבדנו מפני שהוא שוחח אתי כאילו הייתי אדם בוגר. הדעות שלי היו חשובות לו, גם אם לא היו מגובשות לגמרי. הוא היה שואל אותי על הבנתי את העולם, על היחסים שיש לנו עם האנשים סביבנו ועל אמונותיי.

ככל שגדלתי, ביליתי זמן רב בשיחות אחד על אחד אתו. באותה עת, מרבית השיחות נראו לי פשוטות – היינו מדברים על מה שנאמר בחדשות, מה למדתי בבית הספר או מה נידון בזמן הארוחה ליד השולחן. לאחר שצפיתי באיזה סרט הוא היה שואל אותי מה המסר שלו או מה מוסר ההשכל. גם אם בסרט האנימציה שהוקרן בקולנוע לא הייתה כל תובנה ברורה. השאלות האלה היו קריטיות – השאלות שלו נועדו להבהיר ולהתפלסף – התנהל דיאלוג סוקראטי עם המתבגרים והילדים שישבו במושב האחורי של מכוניתו.

עם חוכמת בדיעבד, כיום אני רואה תבנית. סבי העריך למידה, לא רק בכיתה. לעולם היו דברים רבים ללמד אותנו, אבל היה עליי להיות פתוח לקבלם, לדון בהם ולמצוא דרכים לשלב אותם בחיי.

בגלל הדבר שהוא הותיר אחריו, אני תופס – בין במכוון ובין שלא במכוון – שאני חושב עליו כשאני מנסה להמשיג חובה. מורשתו היא החובות האלה, הערכים האלה שמדריכים אותי: יש לנהוג בכל אדם בהגינות ובכבוד, יש להשאיר את הבית במצב טוב יותר מזה שבו מצאת אותו, ויש ללמוד ולשאול שאלות תמיד.

סבי היה עמוד תווך במשפחתנו ובקהילתנו. אני מתגעגע אליו בכל יום. עדיין יש שאלות על חובה שהוא היה מבקש שאבחן אילו הוא היה קורא את המסה הזאת. מנין נובעת החובה הזאת כלפי בני אדם אחרים? כיצד אנחנו ממשיכים לעשות מביתנו מקום טוב יותר למי שאנחנו משאירים מאחור? האם החובות האלה יהודיות במהותן? אולי אלה חובות אנושיות לגמרי? איפה נגמרת החובה ומתחילה הזכות?

אינני יודע אם לאפה הייתה תשובה לכל השאלות האלה, אבל הוא היה שמח מאוד מכך שנשאלו.

18. אחריות

פון קין, בן 24, בנגקוק, תאילנד - מסטר במדעי החברה מהאימפריאל קולג', בלונדון

האחריות היא נושא מוטמע עמוקות ביהדות, החל מהוראות התורה ועד הנרטיבים המודרניים. ברצוני לחקור מושג זה על ידי פיצולו למה שאכנה אחריות אנוכית ואחריות לא אנוכית. הניווט בין שני הנתיבים האלה מעלה שאלות לא רק מהן האחריות שלנו, אלא גם מדוע הן חשובות כל כך.

אמנם האחריות האנוכית נראית שלילית, אבל אפשר להבין אותה דרך אספקלריית השמירה העצמית והצמיחה האישית. התורה מדגישה את המשמעות של דאגה עצמית. "ואהבת לרעך כמוך" עובד לשני הכיוונים. ההוראה הזאת מכילה תנאי מוקדם: על האדם לאהוב את עצמו ולדאוג לעצמו כדי שיוכל לאהוב באמת ולדאוג לזולת. עם זאת, כאשר אותה דאגה עצמית הופכת לאגוצנטריות ומאפילה על חובותינו כלפי אחרים, אז היא סוטה מהערכים היהודיים של דאגה לזולת ותיקון עולם. לעומת זאת, האחריות הלא אנוכית מגלמת בתוכה את המהות של ההלכות האתיות היהודיות. הדבר בא לידי ביטוי בולט בסיפורו של אברהם, שלמרות הברית שלו עם אלוהים, הוא ממשיך לבקש למען האחרים, אפילו הם זרים, כפי שרואים בבקשתו מאלוהים לרחם על סדום ועמורה. מעשיו מדגישים את הצו היהודי האומר להסתכל מעבר לצרכים האישיים שלנו ולפעול למען טובת הכלל. נרטיבים יהודיים מודרניים מדגימים מאבק זה עוד יותר. דוגמה משמעותית היא סיפורו של סר ניקולס וינטון, שארגן את הקינדרטנספורט מצ'כיה והציל 669 ילדים מרדיפות הנאצים בזמן השואה. מעשיו הלא אנוכיים, שנעשו תוך סיכון אישי גדול, מדגימים את ההשפעה העמוקה שיש בלהעמיד את צרכי הזולת לפני הצרכים שלנו.

עם זאת, ההבחנה מתי לתעדף אחריות לא אנוכית על פני מאויים אישיים היא דילמה מורכבת. האיזון דורש חוכמה עמוקה. זה מאתגר אותנו לשאול שאלות קשות: מתי קבלת אחריות על עצמנו מונעת מהיכולת שלנו לעזור לאחרים. ומתי חוסר אנוכיות דורש קורבן אישי גדול מדי?

בניווט בגבול הצר שבין אחריות אנוכית לאחריות לא אנוכית, ההלכות היהודיות מציעות מצפן. הן מעודדות אותנו לשאוף לא רק לאיזון, אלא גם לחפש הבנה גדולה יותר של מה האחריות הרגילה מעניקה לנו, לזולת ולקהילה הרחבה יותר.

19. כבוד האדם

אליה אדלר, בת 20, סידני, אוסטרליה - אוניברסיטת סידני

”וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ” (בראשית א’ 27). מילים אלו בישרו על עידן חדש בהבנה האנושית, עידן של ערך אישי, חופש אזרחי וערך האינדיבידואליות. כל אלה מסבירים את הערך פורץ הדרך של כבוד האדם.

את המושג כבוד האדם מבינים מי שמתגוררים בעולם המערבי, בשבילנו הוא מובן מאלינו. הוא נישא ונכלל במערכות המשפטיות שלנו, בממשלות ובזכויות האזרח שלנו, הוא יסוד של החברות החופשיות שלנו, של החירויות האישיות והמורשת התרבותית שלנו. הוא מאשש את התקדים עצמו שעליו מתבססת המחשבה המערבית באלפי השנים האחרונות, הערך היסודי של כל אדם ואדם.

עם זאת, אילו זה היה מטבע, היה מתברר שהוא אינו נמצא בשימוש זמן רב. למעשה, כשימוש זה הוכנס לראשונה, הדבר היה לגמרי חסר תקדים ושינה לצמיתות את היסודות האזרחיים של הנוף השבטי העתיק של המזרח הקרוב. ההתגלות המטלטלת לפני העם היהודי בהר סיני קבעה את החשיבות של כבוד האדם בעשרת הדברות. השפעתם פעפעה כלפי מטה במשך השנים, תחילה באמצעות התנ”ך, אחר כך הברית החדשה וחדרה למחשבה האירופית דרך ההתפשטות הנרחבת של הנצרות, המשיכה לתוך עידן הנאורות ולמעשה קיבלה מעמד של קבע בעולם המערבי של היום.

לפנינו חמשת הדברות, מחמש עד תשע, שהם עיקרי הדת שלנו. שימו לב כיצד דיברות אלה מעלים על נס את המרכזיות של כבוד האדם ומגינים עליו כנקודה בולטת ביהדות עצמה.

כבד את אביך ואת אמך – דיבר זה קובע את החשיבות של חוכמת המבוגרים ומתן כבוד במסגרת המשפחה.

לא תרצח – קובע את ערך חיי האדם באשר הוא.

לא תנאף – מקדש את הכבוד של מחויבות אישית.

לא תגנוב – מקדש את הכבוד של בעלות חוקית.

לא תענה ברעך עד שקר – קובע את כבוד האמת האנושית הטהורה.

מינוי ”שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן-לָךְ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ... וְשִׁפְטוּ אֶת-הָעָם, מִשְׁפַּט-צְדָק” הוא צו מדאורייתא. הכבוד של כל בני האדם עומד ביסוד עיקרון השוויון לפני החוק.

אם נלך עוד אחורה לגן העדן של תחילת הזמן, כי אז האדם ”נברא בצלם”. הישר ממעשה הבריאה אומרים לנו שנבראנו בצלם אלוהים. בהוכחת הכבוד של האדם

הראשון, האיש הראשון בעל נשמה, יוצא שכולנו נבראנו בצלם האל עצמו, לכן כולנו נוצרים בתוכנו אותו ניצוץ אלוהי.

במאה ה-17, כשהנאורות עמדה לשטוף את כל אירופה, אמר הפילוסוף ג'ון לוק: "העבדות... כה מתועבת ונקלית" ועל כן יש לאסור את קיומה. עם התעוררות המחשבה המערבית למושג שכולנו נבראנו בצלם למחשבה המערבית, אין מקום לבעלות חוקית על בן אנוש אחר שגם בו יש ניצוץ אלוהי. הרעיון של כבוד האדם פתח יקום מוסרי חדש: שוויון אוניברסלי לפני האל. רעיון זה גם פתח את האפשרות של שוויון לפני החוק. למרות גזעו או דעתו, אדם אחד שווה ערך לכל אדם אחר. כפי שהביע זאת היטב רבי יונתן זקס המנוח: "מבחן האמונה הוא אם אני מסוגל לתת מקום להבדל. האם אני מזהה את דמותו של אלוהים במישהו שאיננו בן דמותי, שלשוננו, דתו, האידאליים שלו שונים משלי?"

התורה קבעה תקדים לשאר תולדות האנושות, הערך של כבוד האדם שעולה ממנה מאפשר מושג טהור ונשגב של ערכו של הפרט שלא היה כמותו לפניו ועיצב באופן בל יימחה את תולדות התרבות שבאו אחריה. זאת התשורה הזוהרת, העוצמתית ומשנה עולם שהתורה העניקה לעולם: שכולנו ראויים לכבוד בסיסי.

20. הזכות לחיים

יצחק טולדנו, בן 27, אלכסנדריה, מצרים - אוניברסיטת טורונטו, קנדה

החוקה היודית (התורה) אינה מונה את זכויותינו, אלא אומרת לנו לכבד את הזולת. "ואהבת לרעך כמוך". אפשר להשוות את העיקרון המרכזי הזה לפתיח של הכרזת העצמאות של ארה"ב: אנו סבורים שאמיתות אלה ברורות מאליהן, שכל בני האדם נבראו שווים" ועליהם להתייחס לזולת באהבה ובכבוד.

לא מפתיע שג'ון אדמס, הנשיא השני של ארצות הברית, כתב: "אחזור ואומר כי העברים עשו לתרבות האדם יותר מכל עם אחר". עקרונות הנאורות – חירות, שוויון ואינדיבידואליזם – מבוססים על עקרונות יהודיים. בכתביהם של הוגים אירופים נאורים, התנ"ך מצוטט יותר מכל הטקסטים האחרים גם יחד.

אמנם המהפכה האמריקאית התבססה על התנ"ך, אך ספר זה אינו מדבר על זכויות אדם. אין שום פסוק בתורה האומר: "לכל בני האדם הזכות לחיים ולחירות". עם זאת, אלוהים כן אומר: "לא תרצח", כלומר לזולת יש זכות לחיים. בדרך ייחודית זו, התורה מדברת על קדושת החיים ואומרת שאדם וחווה "נבראו בצלם אלוהים".

על פי היהדות, הזכות לחיים כוללת גם בעלי חיים, צמחים, מים, הסביבה באופן כללי וכדור הארץ. התלמוד אומר שלהקל על סבלו של בעל חיים הוא חוק מהתורה, ושאדם אינו רשאי לקנות בעל חיים אלא אם כן יש לו האמצעים להאכיל אותו, ושעל אדם זה להאכיל את בהמתו לפני שהוא מביא אוכל אל פיו.

על פי ההיבט הפוליטי והחילוני של העולם המודרני, נעשה שימוש בלשון המבוססת על זכויות ולא על החובות. לטכניקה זו, המדברת יותר אל לבם של אלה שמקשיבים ופחות אל אלה ששואפים להנהיג בהצלחה, יש חיסרון והוא שהיא איננה מגדירה במדויק מהן החובות של בעלי הזכויות. בעיות רבות נובעות מעובדה זו, ואין זה מקרה שכיום יש תקנות וכללים משפטיים רבים כל כך שקשה להבינם.

מבחינה חילונית, יש לראות בזכות לחיים זכות עיקרית שמובטחת לכל בני האדם בלא הבדל, וזכות זו היא החשובה מכולן. חובת המדינה להבטיח את הזכות לחיים, לספק רמת חיים ההולמת את המצב האנושי, תוך כיבוד מתמיד של העקרונות היסודיים של כבוד האדם, ערכים חברתיים ואזרחיים כדי לבנות חברה סולידרית, חופשית והוגנת.

ההשוואה בין לשון התורה ללשון המודרנית, המעבר הקטן מזכויות לציות עשוי לכונן שינוי דרמטי במערכות היחסים שלנו. כאשר הדגש הוא על תרומה אישית, הענווה גדולה יותר. כשהמוקד הוא בעיקר על זכויותינו, הדלת פתוחה להגזמה ולאכזבות.

21. צדק

מארה גארט, בת 17, פורטו, פורטוגל - אופורטו בריטיש סקול

העם היהודי יצר את החוק הלאומי והבינלאומי – הדינים, שאפשר לתרגם את משמעותם ל"הקמת בתי משפט הוגנים". חוק זה, שכבר נכלל בתוך שבע מצוות בני נוח, מטיל על האנושות מערכת משפט בעלת חוקים הוגנים ושופטים הוגנים, הפועלת בהקשר של אמת ותום לב.

הצדק מוסרי מטבעו, ויש לראותו ולהבינו ככזה על ידי כל הנשים וכל הגברים. כשהחוקים מפסיקים להיות מובנים למרבית בני האדם, חֲבָרוֹת מידרדרות לאנדרלמוסיה, והן מתמלאות משתמטים, משפטנים, משטרה ופרשנים שמנסים להסביר את החוקים שמחייבים ענישה.

עקב המשפטיזציה של פעולות שעושים בני אדם, המשטרה והמדינות ועקב היעדר ביטוי לרגשות נעימים בחוקים, מתחילים לזהות את הצדק לא עם עמדותיה של אוכלוסיית העולם, אלא עם המחשבה של פרשנים, שמדברים בטלוויזיה על בימות מועצמות בתמונות וכיתובים. התוהו ובוהו שיוצר גיבוב המילים אינו מתאים לרעיון של צדק הוגן והולם, צדק נראה לעיני כול ומורגש על ידי כולם, כפי שבא לידי ביטוי בפסל של אלת הצדק שענינה מכוסות ובאמרות דוגמת: "כולם שווים לפני החוק", "לכולם ערובות חוקיות שוות", "לכולם זכויות שוות".

כולם שמעו על עם קטן שהיה קורבן להשמדה בכל התקופות ובכל המקומות, מליסבון עד מוסקבה (המרוחקת ממנה מרחק של 5,000 קילומטרים), על זקנים ותינוקות מבותרים, על נשים וגברים שנשרפו חיים אל מול צחוקם הגדול של הצופים במחזה. עם זאת, חלפו בדיוק שלושה חודשים מאז ביצע חמאס את הטבח הנורא ביותר ביהודים מאז השואה, וישראל הועמדה לדין בגין השמדת עם בבית הדין הפלילי הבינלאומי.

בשום מקום תום הלב והאמת אינם יקרים כל כך כמו במוסדות העוסקים בצדק של בני האדם. יש לחשוב מחדש מהו הצדק כדי לשרת את העולם.

2.2. ערך הביטחון

מוטי כהן, בן 30, ג'רבה, תוניסיה
- בית הספר לרפואה האוניברסיטאי בפריז

הביטחון נמנה עם הערכים החשובים ביותר הנדרשים לשם חיים בכבוד. לא חשוב עד כמה נדבר על חירויות, את אלה אפשר לממש רק באקלים של ביטחון, שבלעדיו איש אינו מסוגל לישון בשקט, ולו לילה אחד, בשעה שמשפחותינו, בתינו וחיינו נתונים תמיד בסכנה גדולה.

אני בא מתוניסיה, מהאי ג'רבה, וברצוני לחלוק עם הקוראים את סיפורה של קהילתי האהובה ומדוע אני חי בלונדון כיום. היהדות התוניסאית מאופיינת בשורשים הטרוגניים, והמקורות של חלקים ממנה עתיקים מאוד, קודמים אפילו לאימפריה הרומית, לפני כ-2,300. בשיאה מנתה הקהילה כ-100 אלף יהודים.

מוצאי ממשפחת כוהנים שמתייחסת לעלי הכהן. אבותיי תמיד זכו לכבוד מלכים הן מהקהילה והן מחוצה לה. אך כיום היהודים בתוניסיה סובלים מרדיפות של הערבים בדרכים של דו-פרצופיות מובהקת ובלא צדק. אנחנו זוכרים את שפיכות הדמים שסבלנו בתוניס.

מרבית הקהילה היגרה לישראל ומיעוטה היגר לצרפת. כיום נותרו בתוניסיה כ-1,500 יהודים, מרביתם בג'רבה. רבים מיהודי ג'רבה ותוניסיה שהיגרו לישראל התיישבו בירושלים וביישובי הדרום: נתivot, באר שבע, אופקים, תלמים, איתן, זמרת, גילת, שרשרת, בית הגדי וברכיה.

לא נשכח שלפני שנתיים אחינו היהודים, ואני ביניהם, באנו מכל העולם לביקור בג'רבה בל"ג בעומר, על פי המסורת שלנו, והותקפנו באכזריות על ידי אנשים רעים וחסרי רחמים רק כי אנחנו יהודים. אפילו הערבים שמרו עלינו הותקפו.

למרבה הצער, הפוליטיקה הנוכחית בעולם חוגגת על הדם שלנו. המלחמות בעולם לא הביאו כל תועלת לאנושות, אבל המלחמה העיקשת נגד ארגוני טרור אכזריים היא מלחמה טובה וצודקת. לא יהיה ביטחון כל עוד הם קיימים.

כל המדינות שתומכות בישראל יזכרו תמיד בצד הנכון של ההיסטוריה. כל המדינות והארגונים הקוראים להחרים את ישראל ואת היהודים בעולם, יבוא יום והם יבינו עד כמה הם טעו.

2.3. משפחה

צ'רלס שקאלו, בן 30, דמשק, סוריה - הקהילה החלבית בברוקלין, ניו יורק

בארצות הברית, יהודים רבים נושטים את יהדותם. אנחנו היוצא מן הכלל הסורי. כשבני משפחתי נמלטו מחלב, הם היגרו לארץ שבה לא הייתה להם משפחה על פי הגדרה של קשר דם, אבל זו כן הייתה משפחה על פי ערכיהם. משפחה היא יותר מהאנשים שנולדים בקרבם וגדלים לצדם. משפחה היא אותם אנשים שעמם חולקים חוויות, אמונות ומוצאים נחמה בחברתם. משפחה אינה רק האנשים שיש עמם קשר דם, אלא אלה שיהיו מוכנים שדמם יישפך למענך. משפחה היא האנשים ששותפים לכאביך, להנאותיך ולאהדותיך. משפחה היא אלה שאינם רואים קורבן במעשים למען אדם אחר, אלא הזדמנות לעזור לאח משלהם.

בברוקלין, אנחנו מאמצים את החלום האמריקאי, שבורכנו להיות חלק ממנו, תוך שאנו מביטים פנימה לנשמתנו להכוונה. כשאנחנו מאמצים את החלום, אנחנו פועלים למענו, קשורים אליו ובונים אותו יחד עם המשפחה האמריקאית שלנו. אבל עם שקיעת החמה אנחנו מביטים פנימה, ממלאים את המניינים שלנו בזמירותינו בנות אלפי השנים, ואז אנחנו מחבקים את משפחותינו.

כוחנו אינו רק המשפחה, אלא גם האופן שאנחנו חווים אותה. המשפחה היא הדבק שמחזיק את הקהילה החלבית יחד. המשפחה המאוזנת היא שהביאה שפע הצלחה וברכה לעולם של ברוקלין ניו יורק, המשך לחיים השוקקים שבעבר היו נטועים בחלב.

בעולם המקוטב של ימינו הקולות הרמים ביותר הם הקולות הקיצוניים. לעתים נדירות נקודות המבט הקיצוניות מדויקות, אמיתיות או פרודוקטיביות. סילוף תדיר ביהדות התפוצות הוא הדיכוסומיה הכובת בין שמירה על הדת תוך הסתגרות מפני החברה החילונית כנגד השתלבות בחברה החילונית תוך אובדן המסורת והדת היהודית.

הג'ידו (סבא) שלי עבר בקהילות במקסיקו, פנמה וישראל, אבל אף אחת מהן לא העניקה את העוצמה המשפחתית שהעניקה ברוקלין.

לעתים אנשי חוץ מגדפים את הקהילה שלי ומתייגים אותה כ"מסתגרת". עשרים ושמונה שנים מאוחר יותר אני רואה בזה מחמאה. הדור שלי גדל בקהילה של פליטים סורים בברוקלין והוא הדור הראשון שפונק בכך שהכיר רק עולם אמריקאי של חופש, שוויון והזדמנויות.

במשך ההיסטוריה היהודית, היהודים היגרו ונטמעו באומות ובארצות אחרות במטרה להיות "אחד מהם". לעתים בצו, לעתים בחרב, הזכירו לנו שלעולם לא נוכל לוותר על יהדותנו.

מדוע אנחנו שונים? מדוע הסורים מסוגלים לשמור על תרבותם העשירה, על מסורתם ועל זהותם? ההבדל בינינו נעוץ באיזון המדהים הקיים אצלנו. מצאנו מה שאריסטו קרא "שביל הזהב". אנחנו ניצבים באמצע, באיזון בין חיינו כאמריקאים ובלי לנטוש את השורשים שלנו.

כשניתנה לנו הזדמנות בארץ ההזדמנויות, לקחנו אותה. כשניתן לנו חופש דת, מימשנו אותה. כשמוחזרות לנו זכויותינו הטבעיות, אנחנו זוכרים שהן ניתנו לנו על ידי הבורא.

במשך יותר ממאה שנים שכנה קהילתנו ברדיוס של מרחק הליכה זה מזה, וכשאומרים אצלנו "תפאדל" זה יותר מהזמנה, זו משאלת לב. התמדנו בהפצה של הזמירות, ערכים ומוסדות שלנו ובשמירה עליהם. אנחנו מוכנים להקריב את עצמנו למען הגנתם מפני כל מה שמאיים על זהותנו. אנחנו משפחה של משפחות.

24. חירות

אברהם כץ, בן 25, אוסלו, נורבגיה - אוניברסיטת מאלמה, שוודיה

הדיבור על ערך החירויות כרוך בהבנה מהן חירויות חיוביות ומהן חירויות שליליות. חכמינו מלמדים שחירויות מזיקות אינן יכולות להיחשב לחירויות באמת. כאשר גדליה בן אחיקם נרצח בידי יהודים שהתקוממו נגד המצב, הם מימשו את חירותם, אבל השתמשו בה כדי לעשות רע. ההיסטוריה היהודית וההיסטוריה הלא יהודית כאחד נותנות לנו אינספור דוגמאות לשימוש לרעה בחופש, שיחד עם השימוש מופרז שלו, הוא עלול להוליד רק סבל למבצע ולצד שלישי.

הקריאה של ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם נותנת מזור לנשמה. החירויות הכתובות שם: דת, ביטוי, התאגדות וחירויות רבות אחרות, אינן רק חירויות חיוביות אלא הן גם מוסכמות על כולם. אין איש השפוי בדעתו שיערער על הרלוונטיות של חירויות אלו. מי שתמיד נהנו מהן ולא נמנעו מהם מעולם אינם יודעים איך ירגישו בסיטואציה עצובה זה.

האפשרות לנסוע לכל מדינה, ליהנות ממגע עם אנשים אחרים, לעבוד הרחק מהבית, לבטא את מחשבותינו בדיבור ובכתיבה, לכונן קשרים תרבותיים עם משפחה וחברים, מניחה לבני האדם לחיות חיים מלאים. לא די בהבטחת הזכות לחיים. יש להבטיח את התנאים הנכונים כדי שהחיים האלה יהיו מלאים.

בני אדם נוטים להעריך את המתרחש בעולם על סמך הערכת נסיבותיהם או מה שהם למדו מהרשתות החברתיות. מידע זה לא תמיד נכון ולעתים פועל לשירותם של כוחות פוליטיים ואידאולוגיה. ובכל זאת, יש עובדה אחת שאי אפשר להתכחש לה: בני אדם אינם יכולים להגשים עצמם במלואם בכל מקום בעולם. רבים מסתירים את דתם. רבים מנועים מללמוד. רבים אינם יכולים לעבוד. רבים חיים בפחד לדבר, גם אם מילותיהם טהורות מאין כמותן.

חובה על המדינות והמוסדות העל-לאומיים להבטיח את החירויות החיוביות של בני האדם. זו הדרך היחידה שהאנושות תוכל לשפר את עצמה לכדי שלמות. כולם משתתפים בתהליך הבריאה. כולם ראויים לאושר. כולם ראויים להרגיש שהם מביאים תועלת לעולם. יהודים. לא יהודים. כולם.

25. חירויות יסוד

ביאנקה סיירו⁴ ינסקה, בת 30, קראקוב, פולין
- אוניברסיטת חרונינחן, הולנד

לחיות את החיים שאנו רוצים בדרך שאנו רוצים היה חלומם של דורות רבים. בפולין שלאחר מלחמת העולם השנייה, חירות אישית הייתה דבר נדיר, אם בכלל הייתה קיימת. עם המעבר מסוציאליזם לדמוקרטיה, המגמה התהפכה, וכעת אנו נהנים מחברה שהוריי והוריהם לא יכלו להעלות בדעתם.

חופש הדיבור לא היה קיים בפולין הקומוניסטית, ודורות מבוגרים יותר עדיין חוששים לשלום אהוביהם שמתתפים בהפגנות. אני זוכרת את אמי אומרת לי: "ביאנקה, מישוהו עלול לצלם אתכם ואת עלולה להסתבך". דבריה תמיד נשמעו לי חסרי היגיון, אבל בשנות נעוריה של אמי, זו הייתה המציאות הקשה. איש לא היה יכול לבטא את מחשבותיו בגלוי, בייחוד אם הן היו קשורות לשלטון. נושאים פוליטיים היו בבחינת טאבו ונידונו לעתים נדירות. חופש הדיבור, דמוקרטיה וחופש בחירה, כולם נראו שהם מתקדמים באופן חיובי, עד שהבנו שדבר אינו מובטח לנצח. אף על פי שפולין וזכויות האדם התקדמו היטב במשך זמן מה, ונראה שהכול מתקדם לכיוון חיובי, דומה כי בשנים האחרונות המצב משתבש.

כחברה בקהילה היהודית, אני יודעת שהחיים אינם קלים גם בשבילנו. מאז פרצה מגפת הקורונה, שוב הגיחו תאוריות קונספירציה רבות על יהודים, ואני חוששת שהדבר הזה עלול לסכן את ביטחוננו בפולין. עם זאת, אחרי 7 באוקטובר דומה כי לא הרבה קרה לקהילה היהודית בפולין, והחירויות האישיות נשמרות. הדבר הזה נותן לי תקווה ואופטימיות ביחס לעתיד, אף שאני מודה שנדרשת עבודה רבה כדי להבטיח את החירויות האישיות בחברה.

26. שוויון

אארישה מודאליאר, בת 25, מומבאי, הודו - הפקולטה למשפטים, מכון בירלא לטכנולוגיה ומדעים, פילאני

”שוויון” הוא אחד המושגים הקשים ביותר להגדרה, ועם זאת אחד החשובים שאנשים חייבים להבין וליישם, בפרט בימים אלה, עם התגברות מעשי האפליה, ההשפעה הגוברת של אמצעי התקשורת וגורמים נוספים שהופכים את בני האדם לפגיעים בפני חוסר השוויון, מבלי שיידעו על כך.

השוויון עומד כאבן יסוד במושגים של מוסריות ובעיצובן של נורמות חברתיות, מוסדות וחלוקת המשאבים בין ההמונים. זה בסיסי ביותר עבור שלומם ואושרם של כל האנשים, בלי קשר לגבולות מדיניים ובלי הבדלי גזע, דת, תרבות, מעמד חברתי-כלכלי, וכדומה. בגרעין שלו, השוויון כולל את הרעיון של התייחסות אל כל בני האדם באותו כבוד ודרך ארץ, מעבר להבדלים שיכולים להיות ביניהם.

כמישהי שבאה מהודו, מדינה מפורסמת בשל עושרה התרבותי ורב-גוניתה, בין כל אלה מסתתר צל האפליה וזו פוגעת בחייהם של המון אנשים פרטיים על סמך גורמים שרירותיים כמו אמונות דתיות או מעמד חברתי. כמישהי שצלחה את מבוך החברה היהודית, אני נדהמת מן ההישארות המפתיעה של דעות קדומות ואת השפעתן העמוקה על חיי האנשים.

אם אסתכל על עצמנו, היהודים התמודדו עם אפליה ורדיפה לאורך ההיסטוריה ובמקרים רבים שללו מהם זכויות שוות והזדמנויות שוות בחברות רבות. מן האימפריה הרומית עד אירופה של ימי הביניים ועד העידן המודרני, היו יהודים כפופים לדיכוי שיטתי, פוגרומים וגירוש, אולם אני יכולה להגיד בגאווה גדולה שנשארנו מפיצי שוויון אפילו בימינו.

מן המעורבות בתנועה לזכויות האזרח של ארה”ב, שם מנהיגים כמו הרב אברהם יהושע השל צעדו יד ביד עם ד”ר מרטין לותר קינג הבן, כאשר דרשו שוויון בין הגזעים וקץ להפרדה, חשוב להכיר בחשיבות של שוויון והכלה, הן ברקע הדתי והן ברקע החילוני. זה משקף את המחויבות לעקרונות של צדק ושוויון שמקודשים במסורת היהודית.

שוויון פירושו להיות רגישה לעולם הסובב אותך וזה מתחיל משינוי פנימי אצלנו, ואחר כך אצל האנשים הסובבים אותנו. אלה המבינים את השוויון בצורתו האמיתית והבסיסית, לא יחשבו לעולם על הליכה במשעול שירחיק אותם מאמת בסיסית זו.

27. רווחה

חנה רוזנברג, בת 24, טורינו, איטליה - אוניברסיטת טורינו

שלוש הן הזכויות הבסיסיות של בן האדם: הזכות לחיים, הזכות לחופש והזכות לביטחון אישי, אולם מובן שהזכות לרווחה קשורה לאלו שהוזכרו. לכל אחד ואחת הזכות לרמת חיים מספקת כדי להבטיח בריאות ורווחה להם ולמשפחותיהם.

בקווים גסים, הזכות ליהנות מבריאות באמצעות תזונה נאותה וטיפול רפואי; הזכות למקצועות ולתעסוקה הולמים הזכות לקשרים עם אנשים אחרים מתוך בחירה של כל אחד; הזכות להגיע למצב כלכלי ופיננסי איתן. כל הזכויות שמונו נחוצות לקיומה של רווחה, כאשר מניחים מראש את היציבות של היחידה המשפחתית, יכולת הקיום של הפרט והערכה לביצועים המקצועיים. אחרי שהמטרות שהפרט הציב לעצמו הושגו במלואן, כלומר, המטרות שלו לחיים, אלו הופכות לתרומה הגדולה ביותר לרווחה.

מתוך כל הסיבות שמנינו נולדה מדינת הרווחה המודרנית לפני למעלה ממאה שנה בגרמניה, תחת שלטונו של ביסמרק, כחלופה לליברליזם ולסוציאליזם הכלכלי. המדינה היא הסוכן הרגולטורי של החיים החברתיים, הפוליטיים והכלכליים, וכן של הבריאות במדינה, ברמות שונות של שותפות עם היזמה הפרטית ואיגודים מקצועיים, בהתאם לכל מקרה פרטני של מדינה. באחריות מדינת הרווחה להבטיח מתן שירותים לציבור והגנה לאוכלוסייה, לספק חיים הגונים לאזרחיה, ולכל אדם הזכות למספר נכסים ושירותים מלידתו ועד מותו, אשר יינתנו ישירות על ידי המדינה או בעקיפין באמצעות הגוף הרגולטורי המפקח על החברה האזרחית.

כך או אחרת, באחריותן של המדינות להבטיח את התנאים המתאימים כדי שאותה רדיפה אחרי הרווחה תהיה אפשרית ובת השגה.

28. קניין

לאה רבינוביץ', בת 23, וולינגטון, ניו זילנד – אוניברסיטת אנטוורפן, בלגיה

כל אדם רשאי להחזיק בנכסיו, ברכושו. זה חקוק גם בהכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם, אך לא זאת הסיבה שבגללה הזכות קיימת. הדיבר "לא תגנב", המופיע בתורה וברוב הקודים האתיים בני אלפי שנים, מתורגם בצדק כהגנה על הזכות לקניין. כל ישות, טבעית או משפטית, זכאית לכך שרכושה יישמר.

העולם נברא עבור בני האדם, אך הוא לא שייך לכל אחד; לא ניתן לחלק את כדור הארץ באמצעות אנרכיה ובכוח הזרוע. למרות חלוקתו ליבשות, מדינות, מחוזות, ערים, כפרים, חוות, בתים פרטיים, כדור הארץ חייב להיות מועיל לכולם. עבודת האדם והמוסדות הארציים אמורים להבטיח את חלוקתו ההוגנת.

אין להפקיע רכוש של מאן דהוא, אלא אם זה ישמש את הציבור וגם זאת, אחרי פיצוי הולם. כל אדם זכאי לנכסיו ולעשות שימוש אחראי בהם, בלי לשכוח את העולם הסובב אותו. יורשו זכאי לירושה שלו עם אותה מחויבות.

כאשר אדם בוחר לחלק את ממונו, הוא מוסר ממה ששייך לו. ה' ויתר לטובתו על הזכות לקניין ולבחירה. זו הסיבה שבגללה רבי אלעזר לא אומר "תן לו משלו, כי הכול שלו". אם זה היה המקרה, לא היה כל ערך מוסרי למעשי הצדקה. לעומת זאת, הוא אומר: "תן לו משלו, שְׂאֲתָהּ וְשִׁלָּהּ שְׁלוֹ". ללא ספק, יש "אתה" וכסף הוא "שלך", כי ה' העניק לך זהות עצמית ונכסים. ולא תשכח לפעול תמיד לטובת הזולת.

29. ערך העבודה

יעקב קלרמן, בן 22, המבורג, גרמניה – הפקולטה למשפטים בוצריוס

מנקודת מבט יהודית, יש לעבודה ערך טבוע. בנדרים 49 ב' כתוב, בשמם של רבי יהודה ורבי שמעון, כי גדולה מלאכה המכבדת את בעליה. דברים אלה מלמדים על ערך שהוא מעצם טבעה של העבודה, על כך שהיא מעניקה משמעות למי שעובד. יתר על כן, ניתן לקשור את העבודה למושג של "תיקון עולם". על בן האדם הוטל להשתתף במלאכה זו על ידי כך שהוא מתחבר אל העולם החומרי. ערכה של העבודה הינה לעזור לאחרים לשפר את העולם. במובן זה, העבודה לא רק כוללת תעסוקה, אלא גם משימה נשגבה.

נוסף למתן יציבות פיננסית, נותנת העבודה תחושה של כוונה ושל סיפוק. בין אם הפרט עוסק בעבודה מסורתית ששכרה בצידה או שמדובר בהתנדבות, זה מעצים אותו כדי להתקשר בקשרים משמעותיים עם אלה העובדים עימו, עם קהילות, עם אומות ועם העולם במלואו.

בצורה אידיאלית, העבודה היא תהליך מתמיד של רכישת מיומנויות חדשות. היא מציעה הזדמנות לצמיחה אישית. מעבר ללמידה על מיומנויות ספציפיות לכל תפקיד או משרה, העבודה מסוגלת לזקק את התכונות של האופי. לעתים קרובות, העיסוק מעודד יעילות ומשמעת, ובפרט כאשר העבודה מציבה אתגרים.

ברוב המשרות עלינו לשתף פעולה עם עמיתים, לקוחות או שותפים עסקיים. העבודה בצוות חשובה. במהותה, היא מעצימה את הפרט כדי לממש את מלוא הפוטנציאל והיא מובילה לחידוש והתקדמות פנים-ארגונית.

היא גם עשויה להוביל למעורבות מוגברת בין קבוצות ובעלי רקע שונים בתוך החברה. במיוחד, בעולם בו נדיר שאנשים עם דעות שונות ובעלי ניסיון שונה ייפגשו מחוץ לרשתות החברתיות, העבודה פורשת לפנינו הזדמנות לדו-שיח. המעורבות בעבודה המאתגרת את העוסקים בה וחושפת אותם לנקודות ראות שונות, מובילה להבנה טובה יותר של פרספקטיבות ודפוסי חשיבה שונים.

על ידי פתרון משימות שונות ועבודה משותפת עם אנשים בעלי רקע שונה, אנו מרחיבים את השקפת העולם. יתר על כן, אנחנו רוכשים הבנה עם יותר ניואנסים של דרכי חיים שונות. לכן, העבודה יכולה לשמש כלי כדי להתמודד עם בעיות בחברה. דרך המעורבות עם אחרים, אנחנו לומדים להעריך את ההבדלים, במקום לתת להם להפריד ביננו.

30. חינוך

שרה טננבאום, בת 29, סופיה, בולגריה,
אוניברסיטת סופיה סיינט קלימנט אהרידצקי

אמרתו המפורסמת של איינשטיין, שטען כי "חינוך זה מה שנשאר אחרי ששכחנו את כל העובדות שלמדו אותנו בבית הספר" חושפת במידה רבה את תפקידו של החינוך בימינו, וכן בעידינים שמאחורינו ואלה שלפנינו. הידע הטכני שנרכש על ידי ילדים בבתי ספר הוא ברובו חסר תועלת בחייהם כסטודנטים ומחנכים. נסו לשאול אנשים בוגרים מה זכור להם מכמה שנים של בית ספר, והם יענו: "למעשה, מעט מאוד".

הלימודים הבסיסיים בהיסטוריה, פילוסופיה, מתמטיקה, גיאוגרפיה, איכות הסביבה, כלכלה וכל המקצועות הרבים שבית הספר מלמד, חשובים. יחד עם זאת, לוחות הזמנים של ההוראה ושנים ארוכות של למידה מהממים אותנו לעתים מזומנות ומוציאים מהילדים כל זמן לנשימה, לחשיבה, למשחק, להנאה ולחיים. מצערת אותי העובדה שזה הופך לחובה ברחבי העולם.

לרוב, הורים אומרים לילדיהם "כפי שסבא שלי היה אומר..." ולא "כפי שהמורה שלי לביולוגיה נהגה לומר...". אם ילדיהם היו שואלים "מה אמרו המורים שלכם?", ההורים לא יידעו איך להשיב. אולי יזכרו את העטיפה של הספר לביולוגיה, כמה הוא היה עבה, איזה ציון הם קיבלו בסוף השנה, אך שום דבר נוסף לא יישמר אצלם בזיכרון.

בית הספר הגדול ביותר הוא בית המשפחה. בית הספר האחר רק משלים. ישנם אזורים רבים על פני כדור הארץ שאין בהם אפילו בתי ספר, מורים או אינטרנט, אלא תלמידים פוטנציאליים בלבד. ללמוד איך שורדים ביער או במרכזם של שטחים קפואים זה עניינם של ההורים והסבים, של אחים בוגרים יותר ובני דודים, שכנים ומנהיגים רוחניים. בכל מקרה, בית המשפחה הוא בית הספר הגדול כל עוד ההורים ממלאים את חובתם הטבעית.

ספק, לכל הפחות, אם צריך לחייב שכל אחד ואחת ילמדו בבית הספר במשך כמה שנים, במטרה לכפות עליהם ידע טכני, גם על אלה שאינם מעוניינים בכך. לא כל בני האדם חייבים להיות דוקטורים, כפי שלא ניתן שכולם יהיו הוגי דעות. העולם אינו מתנהל כך. לכל אדם הנטייה שלו, ויש גם להביא בחשבון תנאים סביבתיים.

לבו הנדיב של מישהו הנוטה לעזור לזולת, שמסתפק במועט ובשבצניעות מנסה ללמוד במשך כל חייו, זה כל מה שנדרש לפעמים כדי להיות מאושרים, בעוד שעשר שנות לימוד בבית ספר עלולות להיות עיניו עבור ילד ולגרום לאובדן הילדות שלו. אי אפשר לנתק את מושג חירות מן המושג חינוך.

3.1 קיום יצרני

חנה סבאג פרמות', בת 21, גואטמאלה סיטי,
גואטמאלה - תואר ראשון בפסיכולוגיה באונ' רייכמן, ישראל

"מה תרצי להיות כשתהיי גדולה?". שאלה פשוטה ונשאלת לעתים מזומנות, עם אין ספור תשובות. התשובה לשאלה זו אמורה להיבנות ממנעד רחב של גורמים שכוללים את זהותו של הנשאל. תחושת העצמי של פרט מוגדרת על ידי מערכת ייחודית של מאפיינים פיזיים, נפשיים ובין אישיים. יתר על כן, לאופן שבו אנחנו מפתחים את תחושת העצמי האמתית שלנו יש קשר מובהק להתחברויות, ארגונים וקבוצות בהם אנחנו חברים.

אחד הפולמוסים הגדולים ביותר בתחום הפסיכולוגיה מתקיים סביב הסוגיה הדנה על כמה מן האישיות והמאפיינים של אדם נובעים מ"טבעו", דהיינו גורמים ביולוגיים, וכמה מ"גידולו", כחומר מגורמים סביבתיים. אמנם הספרות המוקדמת ותיאוריות לגבי שתי העמדות נוטות להעדיף תזה אחת על פני האחרת, אני מאמינה שהן די משלימות זו את זו. אישית, התורשה הגנטית שלי וגורמים סביבתיים הם שעיצבו אותי להיות האישה שאני כיום, וסללו את הדרך לקראת מה שאני רוצה להיות.

בדומה לכל ילד אחר, כשגדלתי ראיתי את עצמי במגוון מקצועות שונים, שהשתנו בתדירות עם חלוף השנים. יחד עם זאת, היה ערך מהותי נחוץ שנכח ויהיה נוכח תמיד בלב ליבן של שאיפותיי, וזהו "תיקון עולם", המצווה היהודית שמחייבת אותנו "ליישר" את הקיים. כפי שהוא מתואר בספר בראשית, מושג זה משמעו שאמנם העולם "טוב, או טוב מאוד", נותר בכוונה תחילה מרחב לשיפור ולעבודה.

נולדתי וגדלתי בבית יהודי בגואטמאלה סיטי. בין הנופים המרהיבים והחיוכים שובי לב של העם הגואטמאלי, יש גם סגנון חיים קשוח בגלל העוני, האלימות, הנטייה לאסונות טבע חוזרים ונשנים, בין שאר גורמי סיכון רבים נוספים. עם מציאות כה קשה במולדתי, החשיבות שבהפיכת האדישות לפעולה ולשרת את הקהילה שאני משתייכת אליה הייתה ונשארה מהותית. בו בזמן, היות שגדלתי כיהודיה בגולה, זה הותיר גם את החשיבות של ההמשכיות לפני הכול, המסורת והגאווה בזהותי היהודית.

אי לכך, בשנות ההתבגרות שלי התנדבתי בארגון CADENA, שהוא הזרוע ההומניטרית של הקהילות היהודיות באמריקה הלטינית. במקרה של משבר הומניטרי ו/או מצב חירום בגלל אסון טבע, ארגון CADENA פועל כגוף של מגיבים ראשוניים כדי לספק סיוע ישירות לאוכלוסיות הנזקקות. עבודתם של המתנדבים נאמנה לחזון של הארגון: לבנות גשרים בין קהילות פגיעות לבין אנשים מחויבים לתקן את העולם, לקדם את ערכי האוטונומיה והחוסן בעת התמודדות עם מצוקות.

חילופי חיוכים, חיבוקים ומבטים של הוקרה כאשר מסביב ניכר הסבל מוכיחים את החשיבות של העבודה שכל אחד מחליט לקחת על עצמו. השפה הבינלאומית של חיוך חודרת מעבר למה שמילים עשויות לבטא. היה זה על רקע זה, בארגון זה והחוויות אותן חוויתי שהביאו אותי לתובנה על החשיבות של מציאת משמעות. מפגשים ראשוניים אלה עם העולם ההומניטרי עזרו לי להגדיר את התשובה לשאלה "מה את רוצה להיות כשתהיי גדולה?".

אני אשתדל בכל כוחי להיות סוכנת שינוי. מי שיש לה מחויבות חזקה לעבודתה בעודה עוסקת בחיפוש פעיל אחר הזדמנויות ליזום שינויים חיוביים בתוך סביבתה. מישהי שמוסר העבודה שלה מנוהל על ידי ערכים אישיים בעלי הכרה גבוהה, כגון יושרה, תשוקה, מסירות ושרידות.

התחום ההומניטרי לימד אותי גם שזו לא סתם שאלה מופנית לילדים או למתבגרים בלבד; בלי קשר לגילנו, עלינו לשאוף תמיד להמשיך לחלום, לבחון ולגדול. לא משנה באיזה מקצוע כל אחד בוחר לעסוק, תמיד ניתן להיות סוכן שינוי. אילו העולם היה נברא מושלם, לא היו לנו אז סיבות לתקנו.

ברור שהאפשרויות לתרום הן אינסופיות, וכך גם הגישות לעשות כן. לכן, על כל פרט לעסוק בחיפוש מתמיד אחר משמעות וסיפוק עצמי, שעולה מתוך החובה לתרום איש איש לחברה שלה הוא שייך. חסר ודאות ככל שיהיה העתיד, כך גם ודאית העובדה שעוצמה גדולה ופריבילגיות נושאות בחובן אחריות גדולה. האנושיות כמכלול שותפה לאחריות להוריש עולם טוב יותר מזה שאליו נולדנו.

3.2. ידידות

משה חיים, בן 30, טהראן, אירן - אוניברסיטת תל אביב, ישראל

אין שממה גדולה מזו של חיי אדם שאין לו חברים. חציית נהר הופכת למשימה קלה אם יש לפחות שני אנשים שחותרים. הידידות היא רגש שלעולם אינו מת והוא מכפיל את עוצמותינו, את שמחת החיים שלנו וגם את הסבל שאנחנו חווים. זו הנוחיות שמאפשרת לנו לדבר בלי חשש של מה שנגיד. עם החברים שלנו אנחנו מדברים על כל מגרעותינו כמו גם על כל התכונות הטובות שלנו. וכל מה שאנו רוצים זה שיהיו לנו חברים טובים, כי הם מעשירים את חיינו מדי יום.

פעם, נוסע פסע על שביל מבודד כאשר ראה עלה יבש וקמל בדרכו. הרים הנוסע את העלה והשתומם מן הניחוח החינני שנדף ממנו. "הו, עלה מיושב ומסכן שלי", אמר, "היכן השגת את הניחוח הייחודי כל כך?". "תקופה ארוכה שהיתי בצמוד לוורד", הייתה תשובת העלה.

ידידות היא תחושה שניתן לקשור אותה לזכויות האדם, כאשר מרחיבים אותה. הסולידריות בין ידידים מתפרשת לעוד ועוד ידידים, וכך עד אין-סוף. פירוש הדבר, תמיכה הדדית בין אנשים או בין קבוצות שיש ביניהם עניינים, מטרות או צרכים משותפים, וכן ניתן לפרש אותה כערך חברתי המעודד שיתוף פעולה, חמלה, אמפתיה וערבות הדדית בין חברים בקהילה.

רק פעילות קבוצתית יכולה להתגבר על בעיות גלובליות ולהשיג יעדים של פיתוח העולם. התוצאות הנלוות לריבוי והכפלת קשרי ידידות הם התשובה האנושית לחוסר צדק, עוני, נידוי חברתי וצורות נוספות של סבל ונזקקות. חברה הוגנת ושוויונית יותר עוזרת לקדם הזדמנויות שוות ולצמצם את הפערים החברתיים. הכול מתחיל בידידות אחת, לאחר מכן שתיים, ואז שלוש, וכן הלאה. מן הידידות צומחת הסולידריות, והתוצאה היא אחווה.

3.3. סולידריות אנושית

אהרון לנדאו, בן 23, יוהנסבורג, דרום אפריקה
- אוניברסיטת לונדון, בריטניה

בעידן שמאופיין באתגרים גלובליים חסרי תקדים, המושג של סולידריות בין אנשים צץ כמגדלור של חוסן ותקווה. לסולידריות, המושתתת על ערכים משותפים, כוח להתגבר על הבדלים ופערים ולחבר בין אנשים הפועלים למען השגת מטרה משותפת. "ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם הינו טקסט שהוא נס" אמר וולקר טירק, הנציב העליון לזכויות אדם של ארגון האומות המאוחדות. "בתקופה שבה העולם יצא מאירועים הרי אסון, ההכרזה קבעה זכויות אוניברסליות והכירה בערך השוויון בין כל בני האדם". "ההכרזה, שנוסחה על ידי נציגים מרחבי העולם כולו, מגלמת שפה משותפת לאנושות, כוח מאחד שבליבו שוכן הכבוד האנושי וחובת השמירה איש על רעהו כבן אדם", טוען טירק.

זכויות האדם הן חלק מכריע בתוך אותו ארגו כלים. הן מסוגלות לפתור את האתגרים המלחיצים ביותר העמודים לפנינו, ולוודא שאיש לא נותר מאחור. כדי להשיג זאת, עלינו להגיע לכל אלה אשר כשלנו להגיע אליהם לפני כן. כל האנשים, הקהילות, העמים והאומות נכשלו בגלל תוכניות מדיניות ופעולות שהועילו למעטים על חשבונם של רבים, והעדיפו רווחים חומריים על פני אנשים והכריחו מדיניות להחזיר הלוואות על פני להזין, לחנך ולהעצים בני אדם.

פערים בשוויון ברמות חסרות תקדים מעמידים אתגר היסטורי לזכויות האדם, לפיתוח וליציבות. אך חוסר שוויון אינו גזרה משמיים שלא ניתן למנוע. הוא תוצר של בני האדם, ובכוחנו לחסלו.

הזכות להתפתח היא ברורה: כל אדם וכל העמים זכאים להשתתף, לתרום וליהנות מן ההתפתחות הכלכלית, החברתית, התרבותית והפוליטית, ובה ניתן לממש במלואן את זכויות האדם. החינוך ממלא תפקיד מרכזי בהחדרה ובקידום של ערכים משותפים. בתי ספר, מוסדות וקהילות יכולים לקבוע סדרי עדיפויות לפיתוח של מסגרות אתיות ומוסריות שמדגישות אמפתיה, סובלנות ושיתוף פעולה. בגידולו של דור שמעריך חמלה ואחריות חברתית, אנו מניחים את התשתית לבניית חברה הרמונית ומחוברת יותר בקשרי גומלין. זכויות האדם אמורות לבוא לידי מימוש ולא בחזון הרעיוני בלבד. הן אמורות להיות בסיס לבניית עולם טוב יותר, עם ערכים תרבותיים, חינוכיים, פוליטיים, של בריאות הנפש וסביבתיים.

34. סובלנות

אסתר ספורטה, בת 25, איסטנבול, טורקיה
- אוניברסיטת איידן – איסטנבול

מאחורי חוסר הסובלנות מסתתרת התחושה הקדמונית ביותר של האגו. אדם לא סובלני הוא אגוצנטרי; הוא הרודן, הקנאי, האיש שזקוק להכרה ורוצה להיות להתעלות על זולתו. מי שמתמלא מעצמו אינו משאיר מקום למישהו נוסף. הוא מתעב את האחר. הוא רוצה להרוס את המרחב שבו שוהים אנשים אחרים. הוא שונא בלי סיבה ובחוסר רגש.

העניין מורכב. המסנגרים על הסובלנות מואשמים לעתים קרובות, ובצדק, בחוסר סובלנות. האם מצאתם את עצמכם במצב האירוני שמישהו האשים אתכם בהיעדר סובלנות ותוך כדי כך הוא הפך חסר סובלנות כלפיכם? זה קורה לעתים תדירות כי המושג סובלנות רחוק מהבנה נכונה.

במילה סובלנות איננו מתכוונים לכך שעלינו להסכים עם נקודות מבט מנוגדות, ואף לא שעלינו לשקול כל עמדה כבעלת פוטנציאל להיות נכונה. זה בסדר לחשוב ולהגיד לאחרים שהם טועים. אך יש לומר זאת בצורה מכובדת ומכבדת, כי אתם חולקים על דעה, על רעיון, לא לגופו של איש.

סובלנות פירושה שגם אם אנחנו דוחים רעיון, איננו פוסלים את האדם; גם כאשר אנו רואים את מגרעותיו במלוא כיעורם חשופים מול עינינו, זה לא פוגע כהוא זה בכבוד שאנו רוכשים לו כאדם שווה, ואת כל מה שטוב בו. ייתכן שנוכל לייעץ לו. אם תראו מישהו הפונה בדרך הלא נכונה, והמדובר במישהו שאכפת לכם ממנו, תעשו הכול כדי להחזיר אותו למסלול. אך עליכם לפעול בנימוס, בקלילות ובאנושיות. ואם לא תצליחו להסכים איתו בנושא הנדון, חפשו נושא אחר שעליו תוכלו להסכים. נושאים יש בשפע!

וגם אם במקרה כזה אותו אדם לא רוצה לשנות את הנושא, תוכלו לסרב בנימוס, בלי צורך להתפשר על עמדותיכם. רק אם דוחקים אתכם לפינה, אזי העניין מסתבך. אלוהים רוצה, ללא צל של ספק, שנקבל את הזולת, שנהיה סובלניים ושנאהב, אך גם נתן לנו את המוסר ואת האינטליגנציה הרגשית כדי לדעת מתי לשים קץ לאותה סובלנות.

רובנו מבינים את הסגולות של הסובלנות, ובו בזמן את הסיכונים שקיימים בסובלנות יתה. כאשר אין גבול ל"אהבה ושלוש", כאשר אתם נחמדים מדי, אתם הופכים סובלניים כלפי דברים שאין להם זכות קיום. טוב לב הוא תכונה גדולה, אך אם לא נפקח עליה, היא מסוכנת ואף מזיקה לחיים המשותפים בין האנשים.

3.5. איכות הסביבה

ג'ייקוב קנבסקי, בן 26, סינגפור סיטי, סינגפור - הפקולטה למשפטים, ברוקלין, ניו יורק

תורת ישראל מוכרת גם בשם "עץ החיים", ובכך רואים איך עצים קשורים לערכי היהדות הנעלים ביותר. עצים מסמלים גם סביבה בריאה ובת קיימא. מצוות "בל תשחית" נחשבת משכבר מרכזית למוסר היהודי בענייני הסביבה. כלל זה הוא בבחינת אזהרה לבני האדם שלא לעשות שימוש לרעה במעמד שאלוהים נתן להם כאדונים ממונים על כדור הארץ ומה שיש בו, דרך ההרס הגחמני, המשלהב או סתם, מתוך חוסר התחשבות ובזבזנות של כל מה שיש לנו על פני כדור הארץ.

הבאת חוכמה זו מתחום העצים אל חיי היום-יום שלנו עשוי לעזור לנו להיות מודעים יותר למשאבים היקרים שניתנו לנו ולנהוג זהירות יתר בבואנו להשתמש בהם. יש לכבד ולשמר את הטבע. מנהיגי הדת של העם היהודי התנגדו מאז ומתמיד להרס של שיח או של עלה בודד של עץ, אם לא היה בכך צורך.

דאגות העולם לגבי סוגיות איכות הסביבה הולכות וגדלות. ייתכן שמפריזים בהערכת "העוצמה ההרסנית" של אוכלוסיית בני האדם, שלמעשה כמעט ואין לה השפעה כאשר משווים אותה להר געש אחד על פני כדור הארץ. תמיד התחוללו שינויים באקלים ותמיד יתחוללו. יחד עם זאת, אין ספק שיש עוד מה לעשות ברמה המקומית.

מדי שנה נערכים סביב כל העולם קמפיינים והפגנות כדי לגייס לא רק את האזרח מן השורה, אלא גם מנהיגים ותאגידיים. אם לא ייעשה דבר, האובדן המתמיד של מגוון החיים עלול לשנות מהותית את אורח החיים של בני האדם. על כל אחד מאיתנו למלא את תפקידו, כי מדובר בסך הכול בנקיטת צעדים קטנים שעשויים להיות חיוניים למניעת הנזק במרחב שבו אנו חיים ובקשר שלנו עם החי והצומח.

היהדות מלמדת אותנו שהישות הגדולה ביותר הקיימת וחיה היא כדור הארץ. הוא נושם, הוא מזיע, הוא יוצר ומייצר, והוא סובל. זהו מערך שלם של יחידות אקולוגיות הפועלות כמערכת אחת טבעית; משאבים טבעיים ותופעות פיזיקליות אוניברסליות שאין להם גבול ברור, כגון אוויר, מים, אקלים, וגם אנרגיה, קרינה, פריקה חשמלית ומגנטיות. כל 5 ביוני מציינים את יום איכות הסביבה העולמי, שמטרתו היא לעודד גישה חיובית ופעילה כלפי הסוגיות שאיתן מתמודדת איכות הסביבה בכדור הארץ.

36. אמונה

דוד מלמד, בן 16, טביליסי, גיאורגיה
- בית הספר הבינלאומי הבריטי בטביליסי

אין חיים אפשריים בלי אמונה או בשלילת הרציונליות העוטפת את היקום. לא נשאר דבר לעשות אם אין אמונה שהעשייה היא אכן אפשרית. האמונה היא עבורי כמו גיבור-על. אור קסמים, המראה לי את הדרך מחיפה לתל אביב ומשם לבת ים, שם גדלתי, ולאחר מכן לטביליסי, עיר מלאה בהרפתקאות ומקום המגורים של הסבים שלי.

גם כשאני רחוק מ ישראל אני זוכר את הים, את חופיה החוליים, אני מסוגל לשמוע את העברית בראשי ולא החמצתי אף סרט דובר עברית, גם בהיותי רחוק. זה משמח אותי, אך בו בזמן גם מצער אותי מעט. אני אוהב מאוד את ישראל וגם סרטים. הם עוזרים לי לחלום ולהרגיש חופשי.

צפייה בסרט כמוה כלצאת אל הרפתקה גדולה או לבקר במולדת, כל זאת בלי לצאת מהבית. זה באמת ובתמים משהו מיוחד. פעם עשיתי משהו באמת אמיץ, כי האמנתי בעצמי: טיפסתי על שני קירות בבית הספר בבת ים כדי לנסוע לקולנוע דיזנגוף בתל אביב ולאחר מכן לסינמה סיטי שבראשון לציון. זה הרגיש אז כהרפתקה גדולה וזה הוכיח לי שאני מסוגל לבחור בעצמי ולמצוא את החופש שלי.

החלום שלי הוא לחזור לירושלים עם אמי, שם הפכתי להיות מה שאני. יש לי תוכניות גדולות כשאהיה שם. יש שם גם בית קולנוע שפועל בלילות. לאחר מכן נוכל לנסוע לראות דולפינים באילת.

האמונה אומרת לי שלא משנה כמה רחוק אני נמצא, לבי עודנו קשור לארץ ולמקומות שאני אוהב. מדובר בתחושה של חופש, של להחליט בעצמי ולדעת שישאל היא חלק ממני, ממה שאני, ומאירה לי תמיד את הדרך חזרה הביתה.

בחג פורים הקרוב אמי תחוגג את יום הולדתה, ואני אלבש גלימה של גיבור-על ויגיע היום שאמציא את מכונת הזמן כדי שאהיה מסוגל לשנות את מהלך הדברים.

37. שלום

טלי מעודד, בת 17, הונג קונג, סין - בי"ס "כרמל"

היא חלק בלתי נפרד משירים, היא מהדהדת בתפילות ונאמרת כברכה לקבלת פני מישהו או בפרידה ממנו, המילה "שלום" נשמעת כל הזמן. היא גם שותפה בשורש לשלמות ולהשלמה. ההגדרה המילונית מרחיבה את הפירוש מעבר ל"היעדר של מלחמה או סכסוך" למצב של רוגע.

בעולם סוער, מלא בסכסוכים, חוסר צדק והיעדר שוויון, ענני השנאה והפסימיות כמו מכסים על פני השלום. אנחנו הולכים לאיבוד, ושואלים מתי, איך או האם בכלל נגיע לחוף המבטחים הזה.

האמת היא שאנחנו חיים בעולם שאיננו מושלם. עולם שבו החמדנות והעוני, החירות והדיכוי, המלחמה והשלום דרים בכפיפה אחת. בעיות ואתגרים הם חלק בלתי נמנע מהחיים, וגם אם לא תמיד הם בשליטתנו, אנחנו כן שולטים בתגובות שלנו. נוכח מצב של מצוקה, אנחנו עלולים להיכנע לפחד ולעוינות ובכך להנציח מחזוריים של סכסוכים, ואפשר גם לשאוף להיות בעלי חוסן והבנה, להתגבר על מחלוקות בחברה ולהתקדם כולנו יחד. כמקשה אחת.

לרדוף אחרי שלום שייראה מושלם בעולם שאיננו מושלם רק ירחיק אותנו ממנו. האמת היא שתמיד תהיינה רוחות סוערות, הגלים לא ייפסקו, ובעיות תמיד יצוצו. אך האמת המהותית של השלום טמונה בקבלה: קבלה של שגיאותינו, כישלונותינו ומגרעותינו, לצד קבלה של האחרים למרות אמונותינו השונות, למרות הערכים והדעות שאיננו שותפים להם. רק אז נצליח להשתחרר מחשבתית, לפעול יחדיו ולהישמר מפני מחזורי הגאות והשפל של אתגרי החיים.

אם נזכיר לעצמנו שהשלום אינו תלוי באופן בלעדי בפוליטיקאים וקובעי מדיניות המנסחים הסכמים דיפלומטיים, אלא שזה מתחיל באזרחים הפשוטים, הדוגלים בשאיפה לתיקון עולם, רק אז מתבהרת הדרך למסע לקראת עתיד זוהר יותר ולחוף המבטחים המיוחל.

38. ביטחון בינלאומי

אסטפניה וולק, בת 30, בואנוס איירס, ארגנטינה
- אוניברסיטת המוזיאון החברתי הארגנטיני (UMSA)

הביטחון קיבל לאחרונה קווי מתאר חדשים, כאשר השמירה על השלום הפכה להיות רכיב מפתח בכל מיני מקומות. חשיבותו ההולכת וגדלה כאסטרטגיה של התערבות בנושאי שלום במסגרת האומות המאוחדות, מעצימה את הפוטנציאל שלו לתרום למען תרבות כוללת וגמישה של ביטחון בינלאומי. יחד עם זאת, כל הסכם או אמנה בינלאומית מחייבים, בראש ובראשונה, הבנה של המציאות הלאומית והמקומית, ובפרטי פרטים. זאת כדי שהחקיקה והצעדים הדרושים ייעשו באופן נכון ויעיל. כל ניסוח משפטי גנרי, שלא מודע למציאות המקומית, נועד לכישלון.

הבה נראה את המקרה של ארגנטינה. למדינה שלי יש חוב גדול כלפי אזרחיה היהודים, והיא מעולם לא הצליחה לצמצם ביעילות את ההשלכות של האנטישמיות. נכון שקיימים חוקים נגד אפליה מכל סוג, ושסוכנויות רבות בממשל אימצו את הגדרת האנטישמיות של כוח המשימה הבין-לאומי להנצחת זכר השואה (IHRA) במלחמה נגד שנאת יהודים, אך כל זה אינו מספיק כדי לעקור מן השורש מעשי שנאה ואלימות.

למרות צעדי ההתקדמות בחקיקה והתכניות המדיניות להכלת מיעוטים, עדיין קיימים גילויי עוינות כלפי הקהילה היהודית. יש חשיבות מכרעת לכך שהרשות המחוקקת בארגנטינה לא רק תחוקק חוקים שיגנו על האזרחים היהודים במדינה, אלא גם תדאג ליישומם בפועל ביעילות. למרבה הצער, לאורך ההיסטוריה, מולדתי הייתה עדה למעשי שנאה ואלימות שכוונו נגד הקהילה היהודית, שהותירו צלקות עמוקות בחברה שלנו. שניים מתוך האירועים הטרגיים ביותר שהשאירו חותם על הקהילה היהודית בארגנטינה היו פיגועי הטרור נגד שגרירות ישראל ב-1992 ונגד בניין הקהילה, אמיה, ב-1994. התקפות אלו גדעו את חייהם של למעלה ממאה בני אדם ומספר הפצועים היה גדול בהרבה. השפעתם על החיים שלנו ועל הזיכרון הקולקטיבי של האומה הייתה הרסנית.

ואולם, מה שמדאיג עוד יותר הוא העובדה שלמרות השנים שחלפו מאז אותם פיגועים, מערכות המשפט והצדק לא הצליחו לזהות לגמרי את המבצעים או לגרום שיבואו על עונשם. היעדר התקדמות משמעותית בחקירת הפשעים האלה משקף ליקויים מערכתיים וההתחמקות מעונש ששולטת במערכת המשפט הארגנטינית. מקומם ומדאיג במיוחד לראות שהיו שלבים שבהם פקידי ממשל בכירים היו מעורבים בטיוח אותם פיגועים.

רמה זו של שחיתות המידות והיעדר השקיפות חותרים תחת האמון במוסדות הדמוקרטיים ומנציחים תחושה של חוסר אונים וחוסר צדק בתוך הקהילה היהודית ובחברה בכלל.

אירוע נוסף היה הטבח של 7 באוקטובר בישראל, שבוצע על ידי ארגון הטרור חמאס, והוא כלל חטיפה של אזרחים רבים, ביניהם כמה המחזיקים באזרחות ארגנטינית. אולם, המדינה לא התערבה בניהול משא ומתן לשחרורם של החטופים, שגורלם לא ידוע עד עצם כתיבת שורות אלו. הקהילה היהודית בארגנטינה חזקה ומאוחדת והיא נאבקת בהתמדה על זכויותיה ועל ערבויות לחירותה, תוך שהיא פועלת כדי שלא יישכחו את שני פיגועי הטרור שהוזכרו ופשעי השואה.

האנטישמיות היא לא רק סוגיה היסטורית בארגנטינה: זו בעיה כלל-עולמית. עניין ש לא נגמר אף פעם, שנשאר לאורך זמן, ואם במדינות השונות לא יינקטו צעדים כדי לעצור אותה, שיח השנאה ומעשי האלימות יימשכו הלאה. היעדר מענה מטעם המדינה כדי לטפל בגילויי שנאה אלה וכדי לשמור על הזכויות ועל הביטחון של הקהילה היהודית מעורר דאגה עמוקה ומשקף את הצורך הדחוף במחויבות קשוחה יותר להיאבק באנטישמיות.

כעורכת דין שמחויבת לצדק ולזכויות האדם, אני חותרת לתשומת לב גדולה יותר וליותר מעשים מצד הרשויות בארגנטינה כדי להבטיח שהצדק ייעשה בעניין הפיגועים בשגרירות ישראל ובאמיה, ולמנוע מעשי טרור עתידיים. זה עניין מהותי שהמדינה תישא באחריות השמירה על הקהילות שגרות בה ובקידום חברה מכילה, נטולת שנאה ואפליה.

3.9 מסורת

משה אזולאי, בן 26, אלג'יר, אלג'יר - אוניברסיטת פריז 1
- פנתאיאון - סורבון

להיות מבודד גיאוגרפית עשוי להיות חלק מהחיים בקהילה קטנה, אך כאשר אנחנו מתחברים לערכים המשותפים לנו, התורה והוראותיה, אנחנו הופכים חלק מקהילה גלובלית תוססת. קהילה בעלת עבר מפואר ועתיד מבטיח. על ידי היצמדות למסורות, קיום טקסים והשתתפות בפעילויות קהילתיות על פי הנאמר בתורתנו, צעירים יהודים יכולים להתחבר למורשתם, לקיים את ערכיהם המשותפים, לאהוב כל יצור אנושי ולהוריש את המורשת שקיבלו מאבותיהם לדורות הבאים.

להיות יהודי צעיר ב-2024 כולל לאמץ לחיקנו את ההיסטוריה העשירה של ערכי התורה כאור מנחה בעולם המשתנה במהירות. בחברה הדינמית בת ימינו, החשיבות של השמירה על העקרונות שעליהם מצביעה התורה היא מכריעה כדי להתמודד עם המורכבות של החיים המודרניים.

היבט יסודי הוא המחויבות ללא פשרות לערכי התורה כאבן היסוד של זהות ופעולותיו של כל אחד מאתנו. אימוץ מושגים כגון להיות נוחים לבריות, בעלי חמלה והתנהגות מוסרית ככתוב בתורה, זה כשלעצמו מעניק מסד מוצק ליהודי הצעיר כדי להתמודד מול אתגרי המוסר והדילמות שהוא מתמודד עמן בחיי היומיום.

על ידי ההתבססות על עקרונות נצחיים אלה יכולים אותם יהודים צעירים לפתח תחושת כוונה, יושרה, וחיבור רוחני שהולך מעבר לכללי החברה והמגמות בה. ההיצמדות לערכי התורה משמשת גם כמקור עוצמתי של כוח וחוסן מול מצבי מצוקה.

בעולם שבו עדיין קיימות אנטישמיות ודעות קדומות ויש בו אי-צדק חברתי, היהודים הצעירים הפועלים לאור ערכי התורה מצוידים טוב יותר כדי לעמוד איתנים באמונותם, לחתור לשינויים חיוביים ולהיאבק נגד השנאה באמצעות אהבה והבנה.

מה שהתורה מלמדת אותנו בענייני אחדות, קהילתיות ואחריות נותן השראה ליהודים צעירים רבים כדי להשתתף בעשייה סולידרית, לתקן את העולם בפעולות של חמלה וצדקה. גם כאשר העולם נראה מבולבל, המחוברים אל אמת עתיקת יומין יכולים להמשיך ולדבוק באמונתם. יתר על כן, לקדם היצמדות לערכי התורה כמוסר ראשוני עבור יהודים צעירים ב-2024 מעודד תחושה של שייכות והמשכיות בתוך הקהילה היהודית העולמית.

40. היסטוריה כמורה לחיים

ז'וסף אשכנזי, בן 26, ז'נווה, שוויץ - אוניברסיטת ז'נווה

יש לפרש את תוכנן המדויק של זכויות האדם לאור ההיסטוריה. כל הפרזה מובילה לתוצאה עלובה. ההיסטוריה היא היחידה שתעיד על העבר. ממנה תיגזר נקודת מבט חסרת פניות על העולם. האנשים שחיו אז כבר אינם. מה שנשאר אחריהם משמש אותנו כדי ללמוד. את ההיסטוריה, מעצם טבעה, לא ניתן לזייף. היא משהו שמאשררת את עצמה מחדש בלי פשרות. למרות אותם רבים שניסו לזייף מה התרחש בעבר, חלוף הזמן והפרספקטיבה של מאות שנים מחזירים את הדברים למקומם.

נקודת ההשקפה היהודית על ההיסטוריה מעניינת מאוד, הואיל והיהדות היא דת ארצית. הספר הראשון של תולדות האנושות הוא בראשית והשני הוא ספר שמות. בספרים אלה אנו לומדים על קיומם של זכויות ושל כללים חיוניים כדי לנהל את החיים של כל בני האדם, בלי להבחין בין עידנים, תרבויות, אמונות ומקומות. זכויות האדם וחובותיו עולות ממציאות מופשטת, נעלה ורציונלית. חוקי הטבע עצמם לא הומצאו; הם התגלו באמצעות מחקר. מנקודת מבט אטימולוגית, יש קשר בין מקור המילה היסטוריה לבין הפועל לחקור.

הספר השלישי, הרביעי והחמישי של ההיסטוריה האנושים הם ויקרא, במדבר ודברים. הם מציגים את החיים במדבר של אומה ללא מולדת. נוסף ללויים וכוהני הדת היו שניים עשר שבטים. עם שאיפות. עם תקוות, עם אומץ לב. אך גם עם ויכוחים ומריבות בלתי פוסקות עד כיבוש ארץ כנען וגם אחרי כן.

אחרי שהארץ נכבשה, באו אלף שנות היסטוריה. תקופה מפוארת זו הייתה גדושה באתגרים. המלך שאול ניסה להרוג את הנער דוד. דוד נבגד על ידי אחד מילדיו. מלכותו של שלמה התפצלה וחולקה בין יורשיו. ואז באה המשפחה. האשורים גרמו להיעלמותם של עשרה שבטים. הבבלים החריבו את ירושלים. וכך עשו שנים מאוחר יותר גם הרומאים. והעם היהודי יצא לגלות, אך המשיך להיות נוכח ברצף ביהודה.

הגלות הציעה פרספקטיבה נוספת. דרכי היהודים הצטלבו באלה של עמים מרחבי עולם וכיום יש לו מאפיינים טיפוסיים לאנשים מכל האומות. אך הם מעולם לא התקבלו יפה; תמיד סבלו מרדיפות וסבל. למעט תקופות קצרות יחסית, בכל מקום שבו הם שהו היו ליהודים פחות זכויות משל התושבים הילידים של אותו אזור והם שימשו תמיד שעיר לעזאזל כשהתעוררו בעיות חברתיות.

מי שהופתעו מאירועי אוקטובר 2023 אינם מכירים את ההיסטוריה שלהם. היא חוזרת על עצמה באותה אכזריות. השנאה היא אותה שנאה, הלך הרוח הוא אותו הלך רוח.

הפעם, לא בגלל הדת כמו בעבר הרחוק, ולא בגלל הגזע, כפי שזה היה במאה הקודמת. הסיבה הייתה המדינה היהודית. ובעתיד תימצא סיבה אחרת.

סיכום זה מראה איך ההיסטוריה היא המורה הטובה ביותר לחיים. הפרספקטיבה שיש לי היא יהודית. אין ספק שכל ציוויליזציה מסוגלת להביא תרגילים מחשבתיים דומים, עם הזיכרונות השייכים להן, הואיל וההיסטוריה היא דידיקטית מטבעה. היא מראה את הפעולות, הכיבושים, השגיאות והאסונות של העבר לצד הנסיבות שבהן כל זה קרה. אלה שאינם יודעים היסטוריה יישארו תמיד בילדותם.

שער ד' – ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם

הואיל והכרה בכבוד הטבעי לכל בני משפחת האדם ובזכויותיהם השוות והבלתי נפקעות הוא יסוד החופש, הצדק והשלום בעולם

הואיל והזלזול בזכויות האדם וביזוין הבשילו מעשים פראיים שפגעו קשה במצפונה של האנושות, בניין עולם שבו ייהנו כל יצורי אנוש מחירות הדיבור והאמונה ומן החירות מפחד וממחסור, הוכרז כראש שאיפותיו של כל אדם

הואיל והכרה חיוני הוא שזכויות האדם תהיינה מוגנות בכוח שלטונו של החוק, שלא יהא האדם אנוס, כמפלט אחרון, להשליך את יהבו על מרידה בעריצות ובדיכוי

הואיל והכרה חיוני הוא לקדם את התפתחותם של יחסי ידידות בין האומות

הואיל והעמים המאוגדים בארגון האומות המאוחדות חזרו ואישרו במגילה את אמונתם בזכויות היסוד של האדם, בכבודה ובערכה של אישיותו ובזכות שווה לגבר ולאישה ומנוי וגמור אתם לסייע לקידמה חברתית ולהעלאת רמת החיים מתוך יתר חירות

הואיל והמדינות החברות התחייבו לפעול, בשיתוף עם ארגון האומות המאוחדות, לטיפוח יחס כבוד כללי אל זכויות האדם ואל חירויות היסוד והקפדה על קיומן

הואיל והבנה משותפת במהותן של זכויות וחירויות אלה היא תנאי חשוב לקיומה השלם של התחייבות זו

לפיכך מכריזה העצרת באוזני כל באי העולם את ההכרזה הזאת בדבר זכויות האדם כרמת הישגים כללית לכל העמים והאומות. כדי שכל יחיד וכל גוף חברתי ישווה תמיד לנגד עיניו וישאף לטפת, דרך לימוד וחינוך, יחס של כבוד אל הזכויות ואל החירויות הללו, ולהבטיח באמצעים הדרגתיים, לאומיים ובינלאומיים, שההכרה בעקרונות אלה וההקפדה עליהם תהא כללית ויעילה בקרב אוכלוסי המדינות החברות ובקרב האוכלוסים שבארצות שיפוטם.

סעיף א

כל בני אדם נולדו בני חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם. כולם חוננו בתבונה ובמצפון, לפיכך חובה עליהם לנהוג איש ברעהו ברוח של אחווה.

סעיף ב

כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו בהכרזה זו ללא אפליה כלשהי מטעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית או דעה בבעיות אחרות, בגלל מוצא לאומי או חברתי, קניין, לידה או מעמד אחר.

גדולה מזו, לא יופלה אדם על פי מעמדה המדיני, על פי סמכותה או על פי מעמדה הבינלאומי של המדינה או הארץ שאליה הוא שייך. בין שהארץ היא עצמאית, ובין שהיא נתונה לנאמנות, בין שהיא נטולת שלטון עצמי ובין שריבונותה מוגבלת כל הגבלה אחרת.

סעיף ג

כל אדם יש לו הזכות לחיים, לחירות ולביטחון אישי.

סעיף ד

לא יהיה אדם עבד או משועבד עבדות וסחר עבדים ייאסרו לכל צורותיהם.

סעיף ה

לא יהיה אדם נתון לעינויים, ולא ליחס או לעונש אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים.

סעיף ו

כל אדם זכאי להיות מוכר בכל מקום כאישיות בפני החוק.

סעיף ז

הכל שווים לפני החוק וזכאים ללא אפליה להגנה שווה של החוק. הכל זכאים להגנה שווה מפני כל אפליה המפירה את מצוות ההכרזה הזאת ומפני כל הסתה לאפליה כזו.

סעיף ח

כל אחד זכאי לתקנה יעילה מטעם בתי הדין הלאומיים המוסמכים נגד מעשים המפירים את זכויות היסוד שניתנו לו על פי החוקה והחוקים.

סעיף ט

לא ייאסר אדם, לא ייעצר ולא יוגלה באופן שרירותי.

סעיף י

כל אדם זכאי, מתוך שוויון גמור עם זולתו, למשפט הוגן ופומבי של בית דין בלתי תלוי וללא משוא פנים בשעה שבאים לקבוע זכויותיו וחובותיו ולברר כל אשמה פלילית שהובאה נגדו.

סעיף יא

(1) אדם שנאשם בעבירה פלילית חזקתו שהוא זכאי, עד שלא הוכחה אשמתו כחוק במשפט פומבי שבו ניתנו לו כל הערובות הדרושות להגנתו.

(2) לא יורשע אדם בעבירה פלילית על מעשה או הזנחה שלא נחשבו בשעתם לעבירה פלילית לפי החוק הלאומי או הבינלאומי. לא יוטל עונש חמור מהעונש שהיה נוהג בזמן שעבר את העבירה הפלילית.

סעיף יב

לא יהא אדם נתון להתערבות שרירותית בחייו הפרטיים, במשפחתו, במעונו, בחליפת מכתבים שלו ולא לפגיעה בכבודו או בשמו הטוב. כל אדם זכאי להגנת החוק בפני התערבות או פגיעה באלה.

סעיף יג

כל אדם זכאי לחופש תנועה ומגורים בתוך כל מדינה.

כל אדם זכאי לעזוב כל ארץ, לרבות ארצו ולחזור אל ארצו.

סעיף יד

כל אדם זכאי לבקש ולמצוא בארצות אחרות מקלט מרדיפות.

אין להסתמך על זכות זו במקרה של האשמה פלילית שמקורה האמיתי במעשי פשע לא מדיניים או במעשים שהם בניגוד למטרותיהן ולעקרונותיהן של האומות המאוחדות.

סעיף טו

כל אדם זכאי לאזרחות.

לא תישלל מאדם אזרחותו דרך שרירות ולא תקופח דרך שרירות זכותו להחליף את אזרחותו.

סעיף טז

כל איש ואישה שהגיעו לפרקם רשאים לבוא בברית הנישואין ולהקים משפחה, ללא כל הגבלה מטעמי גזע, אזרחות או דת. הם זכאים לזכויות שוות במעשה הנישואין בתקופת הנישואין ובשעת ביטולם.

נישואין יערכו רק מתוך הסכמה חופשית ומלאה של בני הזוג המיועדים.

המשפחה היא היחידה הטבעית והבסיסית של החברה וזכאית להגנה של החברה והמדינה.

סעיף יז

כל אדם זכאי להיות בעל קניין, בין לבדו ובין יחד עם אחרים.

(2) לא יישלל מאדם קניינו דרך שרירות.

סעיף יח

כל אדם זכאי לחירות המחשבה, המצפון והדת חירות זו כוללת את הזכות להמיר את דתו או את אמונתו ולתת ביטוי לדתו או לאמונתו - לבדו או בציבור, ברשות היחיד או ברשות הרבים, דרך הוראה, נוהג, פולחן ושמירת מצוות.

סעיף יט

כל אדם זכאי לחירות הדעה והביטוי, לרבות החירות להחזיק בדעות ללא כל הפרעה, ולבקש ידיעות ודעות, ולקבלן ולמסרן בכל הדרכים וללא סייגי גבולות.

סעיף כ

כל אדם זכאי לחירות ההתאספות וההתאגדות בדרכי שלום.

לא יכפו על אדם השתייכות לאגודה.

סעיף כא

כל אדם זכאי להשתתף בהנהלת ארצו, בין השתתפות ישירה ובין דרך הנציגות שנבחרה בבחירות חופשיות.

כל אדם זכאי לשוויון בכניסה לשירות במנגנון של ארצו.

רצון העם הוא היסוד לסמכותה של הממשלה. העם יביע את רצונו בבחירות כשרות הנשנות לעתים מזומנות, לפי זכות בחירה כללית ושווה ובהצבעה חשאית, או לפי סדר של בחירה חופשית כיוצא בזה.

סעיף כב

כל אדם, כחבר החברה, זכאי לביטחון סוציאלי וזכאי לתבוע שהזכויות הכלליות הסוציאליות והתרבותיות, שהן חיוניות לכבודו כאדם ולהתפתחות החופשית של אישיותו, יובטחו במאמץ לאומי ובשיתוף פעולה בינלאומי בהתאם לארגונה ולאוצרותיה של המדינה.

סעיף כג

כל אדם זכאי לעבודה, לבחירה חופשית של עבודתו, לתנאי עבודה צודקים והוגנים והגנה מפני האבטלה.

כל אדם, ללא כל אפליה, זכאי לשכר שווה בעד עבודה שווה.

כל עובד זכאי לשכר צודק והוגן, אשר יבטיח לו ולבני ביתו קיום ראוי לכבוד האדם שיושם, אם יהיה צורך בכך, על ידי אמצעים אחרים של הגנה סוציאלית.

כל אדם זכאי לאגד אגודות מקצועיות ולהצטרף לאגודות כדי להגן על ענייניו.

סעיף כד

כל אדם זכאי למנוחה ולפנאי, ובכלל זה הגבלת שעות העבודה במידה המתקבלת על הדעת וחופשה בשכר לעתים מזומנות.

סעיף כה

כל אדם זכאי לרמת חיים נאותה לבריאותם ולרווחתם שלו ושל בני ביתו, לרבות מזון, לבוש, שיכון, טיפול רפואי, שירותים סוציאליים כדרוש וזכות לביטחון במקרה של אבטלה, מחלה, אי כושר לעבודה, אילמון, זיקנה או מחסור אחר בנסיבות שאינן תלויות בו.

אימהות וילדות זכאיות לטיפול מיוחד ולסיוע. כל הילדים, בין שנולדו בנישואין או שלא בנישואין, יהיו במידה שווה מהגנה סוציאלית.

סעיף כו

כל אדם זכאי לחינוך. החינוך יינתן חינם, לפחות בשלבים הראשוניים והיסודיים. החינוך בשלב הראשון הוא חובה. החינוך הטכני והמקצועי יהיה מצוי לכל, והחינוך הגבוה יהיה פתוח לכל במידה שווה ועל יסוד הכשרון.

החינוך יכוון לפיתוחה המלא של האישיות ולטיפוח יחס כבוד לזכויות האדם ולחירויות היסודיות החינוך יטפח הבנה, סובלנות וידידות בין כל העמים והקיבוצים הדתיים והגזעיים, ויסייע למאמץ של האומות המאוחדות לקיים את השלום.

להורים זכות בכורה לבחור את דרך החינוך לילדיהם.

סעיף כז

כל אדם זכאי להשתתף תוך חירות בחייו התרבותיים של הציבור, ליהנות מהאמנויות ולהיות שותף בהתקדמות המדע ובברכתו.

כל אדם זכאי להגנת האינטרסים המוסריים והחומריים הכרוכים בכל יצירה מדעית, ספרותית, או אמנותית שהיא פרי רוחו.

סעיף כח

כל אדם זכאי למשטר סוציאלי ובינלאומי, שבו אפשר יהיה לקיים במלואן את הזכויות והחירויות אשר נקבעו בהכרזה זו.

סעיף כט

כל אדם יש לו חובות כלפי הכלל, כי רק בתוך הכלל נתונה לו האפשרות להתפתחות החופשית המלאה של אישיותו.

לא יוגבל אדם בזכויותיו ובחירותיו, פרט לאותן הגבלות שנקבעו בחוק על מנת להבטיח את ההכרה בזכויות ובחירויות של הזולת ואת יחס הכבוד אליהן, וכן את מילוי הדרישות הצודקות של המוסר, של הסדר הציבורי ושל טובת הכלל בתוך החברה הדמוקרטית.

לעולם לא ישתמשו בזכויות ובחירויות אלה בניגוד למטרותיהן ולעקרונותיהן של האומות המאוחדות.

סעיף ל

שום דבר בהכרזה זו לא יתפרש כאילו הוא בא להקנות למדינה, לציבור או ליחיד כל זכות שהיא לעסוק בפעולה או לבצע מעשה שתכליתם לקפח כל זכות או חירות מן הזכויות והחירויות הקבועות בהכרזה זו.